

ANKETLERDE VERİLEN YANITLARIN
UYUŞUMUNUN İSTATİSTİKSEL TEKNİKLERLE
BELİRLENMESİ ve BİR UYGULAMA
DENEMESİ

Zerrin AŞAN
Yüksek Lisans Tezi
İstatistik Anabilim Dalı
1991

Anadolu Üniversitesi
Merkez Kütüphane

ANKETLERDE VERİLEN YANITLARIN
UYUŞUMUNUN İSTATİSTİKSEL TEKNİKLERLE
BELİRLENMESİ ve BİR UYGULAMA
DENEMESİ

Zerrin AŞAN

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
LİSANSÜSTÜ YÖNETMELİĞİ UYARINCA
İSTATİSTİK ANABİLİM DALI
UYGULAMALI İSTATİSTİK BİLİM DALINDA
YÜKSEK LİSANS TEZİ
OLARAK HAZIRLANMIŞTIR.

DANIŞMAN: Prof.Dr.Ersoy CANKÜYER

TEMMUZ - 1991

Zerrin AŞAN'ın YÜKSEK LİSANS tezi olarak hazırladığı Anketlerde Verilen Yanıtların Uyuşumunun İstatiksel Tekniklerle Belirlenmesi ve Bir Uygulama Denemesi başlıklı bu çalışma, jürimizce Lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Üye: Prof. Dr. Ersoy CANKÜYER

Üye: Prof. Dr. Necla GÖMLEKÇİ

Üye: Prof. Dr. D'zer SERPER

02 EKİM 1991

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun.....gün ve

290-19 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr. Rüstem KAYA

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu çalışmada veri toplama tekniği olarak anket tekniği kullanıldığında farklı yanıtlayıcı grupların aynı sorulara verdiği yanıtların uyuşumunun ölçülmesi üzerinde durulmuştur. Çalışmamızda aynı soruyu yanıtlayan üç farklı yanıtlayan grup arasındaki uyuşum belirlenerek, gruplar arası benzerliğin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Bilimsel araştırmalarda veri toplamak araştırmanın önemli bir aşamasını oluşturur. Yapılan araştırmada veri toplama tekniği olarak anket seçildiğinde anket formunun düzenlenmesi önem kazanır. Bu nedenle çalışmamızda anket tekniği ve anket formunun düzenlenmesi üzerinde durulmuştur. Diğer taraftan bazı çalışmalarda farklı yanıtlayan grupların aynı soruya verdikleri yanıtların benzerliği önemli olabilir; bu bakımdan da çalışmamızda farklı yanıtlayan grupları arasındaki uyuşumun ölçülmesine ilişkin kuramsal açıklamalara yer verilmiştir.

Uygulama bölümünde Eskişehir Mustafa Kemal İlkokulu'nun 1989-1990 Öğretim Yılı'nda 4. ve 5. sınıflarında okuyan öğrencilerin televizyon izlemedeki davranış, kanı ve tutumlarına ilişkin aile içindeki uyuşumun ölçülmesine yönelik bir öndemeye yer verilmiştir.

Bulgular değerlendirildiğinde, davranış soruları bakımından anne-baba, anne-öğrenci ve baba-öğrenci çiftleri ve anne-baba-öğrenci üçlü grup arasında yanıt uyuşumu bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kanı ve tutum soruları bakımından anne-baba ve anne-öğrenci uyuşumlarının fazla olduğu görülmektedir. Buna karşılık aynı sorularda baba-öğrenci ve üçlü grup yanıtlarında bir uyuşum belirlenememiştir.

ABSTRACT

In this study the measurement of the agreement of the responds given to the same questions by different responds groups is searched.

Data collecting is considered to be a significant step in scientific researches. The design of questionnaire form is of great importance. Therefore, in the study, I have focused on the survey technique and designing of questionnaires. On the other hand, in some researches similarities of the responds given to the same questions by different respond groups is of great importance; In the study, I have focused on the measurement of agreement between the groups responding in different ways as well.

In the section dealing with the practice, a test implemented to measure the agreement between the members of the family related with the habits, opinions and behaviours of the 4th and 5th year primary school pupils Mustafa Kemal İlkokulu, Eskişehir during 1989-1990 school year is included.

On evaluating the findings of the behavioral questions, an agreement of responses between mothers-fathers, mothers-students and fathers-students pairs and these of mothers-fathers-students pairs has been found. In terms of opinion and behavioral questions the agreement between students and parents and that between students and mothers was established to be greater. On the other hand in the same questions no perfect agreement was found in the responds of student-father groups and these of groups of 3.

TEŞEKKÜR

Çalıőmalarım süresince her türlü yardımını ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Fen Edebiyat Fakóltesi Dekanı Prof.Dr.Ersoy CANKÜYER'e en içten teőekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Çalıőmalarım sırasında beni yönlendiren tüm hocalarıma en içten teőekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	II
ABSTRACT	III
<small>İÇİNDEKİLER</small> ŞEKİLLER DİZİNİ	VIII
TABLolar DİZİNİ	IX
GİRİŞ	1
I. ANKET TEKNİĞİ ve ANKET FORMUNUN	
HAZIRLANMASI	4
1. ANKET TEKNİĞİ	4
2. ANKET FORMUNUN HAZIRLANMASI	6
2.1. Anket Formunda Yer Alacak Soruların Türleri	8
2.2. Soruların Yazılımı	10
2.3. Soruların Hazırlanmasında Kullanılan Ölçekler	11
2.4. Öndeneme	13
3. YANITLARI KODLAMA ve ÇÖZÜMLEME	14
II. ANKETLERDE YANIT UYUŞUMUNUN ÖLÇÜLMESİ	16
1. YANIT UYUŞUMUNUN TANIMI	16
2. YANIT UYUŞUMUNU ETKİLEYEN ETMENLER	16
3. YANIT UYUŞUMUNUN BELİRLENMESİNDE KULLANILAN ÖLÇÜLER	17
3.1. İki Farklı Yanıtlayan Grubu Olması Durumunda Kullanılan Ölçüler	19
3.1.1. Genel esaslar	19
3.1.2. Sınıflayıcı ölçekle elde edilen veriler için uyuşum indeksleri	23
3.1.2.1. kaba uyuşum indeksi	23

İÇİNDEKİLER (devam)

	<u>Sayfa</u>
3.1.2.2. tartılandırılmamış kappa indeksi	23
3.1.3. Sıralayıcı, eşit aralıklı ve oranlı ölçekle elde edilen veriler için uyuşum indeksi:	
tartılandırılmış kappa indeksi	27
3.2.Üç Farklı Yanıtlayan Grubu Olması	
Durumunda Kullanılan Uyuşum İndeksi	31
III.ÜÇ FARKLI YANITLAYAN GRUBUN YANIT UYUŞUMUNUN ÖLÇÜLMESİ İÇİN BİR ÖNDENEME	36
3.1.Öndenemenin Konusu	36
3.2.Anket Formunun Hazırlanması	36
3.3.Anket Formunun Uygulanması (Öndeneme)	37
3.4.Anne, Baba, Öğrenci Gruplarının Uyuşumunu Etkileyebilecek Etmenler	38
3.5.Anne-Baba, Anne-Öğrenci, Baba-Öğrenci Yanıtları İçin Uyuşum Ölçüleri	38
3.5.1. Tartılandırılmamış kappa indeksi	39
3.5.2. Tartılandırılmış kappa indeksi	40
3.6.Anne-Baba-Öğrenci Yanıtları İçin Uyuşum İndeksi	43
SONUÇ	45
KAYNAKLAR DİZİNİ	88
EKLER	46
EK-1 :Eskişehir Mustafa Kemal İlkokulu Öğrencilerinin Televizyon İzlemedeki Davranış, Kanı ve Tutumlarına İlişkin Aileler İçindeki Yanıt Uyuşumunun Ölçülmesi Amacıyla Öğrenci ve Anne-Babalara Uygulanan Anket Formları	46

İÇİNDEKİLER (devam)

Sayfa

EK-2 : Aynı Soruya Verilen Yanıtlara İlişkin Anne-Baba, Anne-Öğrenci, Baba-Öğrenci Çiftleri Arasındaki Gösteren Uyuşum Tabloları	56
EK-3 : Aynı Soruya Verilen Yanıtlara İlişkin Anne-Baba Çiftleri Arasındaki Uyuşumu Gösteren Tartılandırılmamış Kappa İndeksleri ve Anlamlılık Düzeyleri	71
EK-4 : Aynı Soruya Verilen Yanıtlara İlişkin Anne-Öğrenci ve Baba-Öğrenci Çiftleri Arasındaki Uyuşumu Gösteren Tartılandırılmamış Kappa İndeksleri ve Anlamlılık Düzeyleri	72
EK-5 : Aynı Soruya Verilen Yanıtlara İlişkin Anne-Baba Çifti Arasındaki Uyuşumu Gösteren Tartılandırılmış Kappa İndeksleri ve Anlamlılık Düzeyleri	73
EK-6 : Aynı Soruya Verilen Yanıtlara İlişkin Anne-Öğrenci ve Baba-Öğrenci Çiftleri Arasındaki Uyuşumu Gösteren Tartılandırılmış Kappa İndeksleri ve Anlamlılık Düzeyleri	74
EK-7 : Anne-Baba-Öğrenci Üçlü Grubundan Bir Sorunun Aynı veya Farklı Şıklarını Benimseyen Anne, Baba, Öğrenci Sayılarını ve Marjinal Toplamlarını Gösteren Şekiller	75
EK-8 : Aynı Soruya Verilen Yanıtlara İlişkin Anne-Baba- Öğrenci Arasındaki Uyuşumu Gösteren Uyuşum İndeksleri ve Anlamlılık Düzeyleri	87

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Sekil</u>	<u>Sayfa</u>
2.1. İki Seçenekli Bir Soruya Verilen Yanıtlara İlişkin Üç Farklı Yanıtlayan Grubun Marjinal Toplamları	33
2.2. Yanıt Seçeneği Altı Olan Bir Soruya Verilen Yanıtlara İlişkin Üç Farklı Yanıtlayan Grubun Marjinal Toplamları	33

TABLOLAR DİZİNİ

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa</u>
2.1. Aynı Soruya Verilen Yanıt Arasındaki Uyuşum-Uyuşmazlıkları Frekanslar Yardımıyla Gösteren RxR Uyuşum Tablosu	20
2.2. Aynı Soruya Verilen Yanıtlar Arasındaki Uyuşum-Uyuşmazlıkları Oranlar Yardımıyla Gösteren RxR Uyuşum Tablosu	22

GİRİŞ

İnsanlar devamlı olarak kendilerini ve çevrelerini aydınlatma, tanıma, olguları açıklama ve karşılaştıkları problemlere güvenilir çözümler arama uğraşı içindedirler. İnsanlığın bilgi elde etme işlevinin bir parçası olarak görülen araştırma, insanoğlunun soru sorma özelliğinden kaynaklanmaktadır.¹ "Araştırma, en genel anlamıyla bir sorun çözmek için sorunla ilgili verinin toplanması, ön yargısız olarak çözümlenmesi ve yorumlanmasıdır. Bilimsel yöntemlerle yapılan sürekli araştırma ise bilimsel araştırma diye tanımlanabilir. Bilimde amaç gerçekler arasında sistematik bir ilişkinin belirlenmesi olduğuna göre, bilimsel yöntem de deneyleme, gözlem ve kabullenilmiş önermelere dayanılarak ulaşılabilecek uygun deliller ve bu üçünün değişik oranlardaki bileşimi yoluyla bu amacın gerçekleştirilme uğraşısı olarak algılanmalıdır. Bu bakımdan araştırma ile bilimsel yöntem birbirleriyle çok sıkı bir ilişki içerisindedir. Aslında araştırma ile bilimsel yöntemi aynı şey olarak kabul edenler de vardır. Deneysel çalışma veya gözlem yapıldığında, istatistik de bilimsel yöntemdeki yerini alır. İstatistik biliminin araştırmacıya incelemelerini planlamada, çözümlenmede ve sonuçları yorumlamada vereceği çok şey vardır."²

Bir araştırmacının bilimsel bir araştırmayı yürütebilmesi için bazı aşamaları izlemesi gerekir. Bunlar araştırma probleminin belirlenmesi, araştırma hipotezlerinin oluşturulması, araştırma tekniklerinin seçilmesi, verilerin toplanması, analiz - yorum ve sonuçların sunulmasıdır. Çoğu

¹ Özer Serper - Necmi Gürsakal, Araştırma Yöntemleri, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1989, s. 7,70.

² Necla Çömlekçi, Bilimsel Araştırmalar ve Düşünmenin Vazgeçilmez Bir Aracı Olarak İstatistiksel Yöntem, Anadolu Üniversitesi Afyon İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yıllığı, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir, 1990, s. 145-146.

zaman yapılan araştırmanın kendisi gibi görülen veri toplama aşamasında, araştırmacının yaptığı çalışmanın konusuna uygun verilerin toplanması gerçekleştirilir.

Araştırmanın konusuna ilişkin doğru, güvenilir, kullanılabilir, yararlı ve eksiksiz veri elde etmek için uygun veri toplama tekniğinin seçilmesi gerekir. Birincil kaynaktan verileri elde etmeye yarayan veri toplama teknikleri gözlem, görüşme ve ankettir. Aslında her türlü veri toplama tekniği bir gözlemdir. Ancak inceleme kolaylığı bakımından böyle bir birleştirme yerine, ayrı tekniklerden söz etmek yerinde olur.³

Veri toplama tekniklerinden birisi olan gözlem, kendiliğinden oluşan veya bilinçli olarak hazırlanan olayları ortaya çıktıkları sırada sistematik ve amaçlı bir biçimde incelemek olarak tanımlanabilir. Gözlem dolaylı veya dolaysız olmak üzere iki türlü yapılabilir. Diğer bir veri toplama tekniği ise görüşmedir. Görüşme, sözlü iletişim (karşılıklı konuşma) yoluyla veri toplama tekniğidir. Söz konusu teknik çoğu zaman yüzyüze yapılmakta ise de bazen telefon gibi anında ses ileticilerinden de yararlanılmaktadır.⁴

Birincil kaynaktan veri elde etmenin en yaygın tekniklerinden sonuncusu anket tekniğidir. Söz konusu teknik yanıtlayanların yazılı olarak hazırlanmış sorulara yanıt vermesinden ibarettir. Yanıtlayıcıların doğrudan soru cetvelini okuyarak yanıtlarını işaretlemesi gerekir. Ancak zorunlu durumlarda araştırmacının yardımıyla soruların okunarak sözlü olarak alınan yanıtların yerine işaretlenmesi de mümkündür.

Aynı sosyal, kültürel, ekonomik, politik ortamın insanlarına uygulanan anketlere verilen yanıtların belli bir düzeyde uyum göstermesi beklenir. Anket değerlendirmesi aşamasında söz konusu uyumun varlığını önceden araştırmak, ulaşılabilecek sonuçların sağlığı açısından önemlidir. Bu amaçla bir öndeneme uygulaması yararlıdır.

³ Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 83,106.

⁴ Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 107.

Öndeneme az sayıda birim üzerinde gerçekleştirildiğinden masraf, zaman ve emek bakımından önemli kayıplara yol açmaz.

Çalışmamızda farklı yanıtlayan gruplarının aynı soruya verdikleri yanıtlar arasındaki uyuşumu belirlemek amacıyla bir öndenemenin nasıl gerçekleştirileceği hususu ele alınmıştır. Uyuşumun belirlenmesinde istatistiksel tekniklerden yararlanma olanakları gözden geçirilerek ele alınan öndenemede bunların uygulamalarına yer verilmiş bulunmaktadır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde veri toplama tekniklerinden anket tekniği ele alınarak anket formunun hazırlanması, soruların türleri ve yazılımı, soruların düzenlenmesinde kullanılan ölçekler, öndeneme ve yanıtların kodlanıp çözümlenmesine yer verilmiştir. İkinci bölümde ise anket formunda yer alan sorulara verilen yanıtlar arasındaki uyuşumun tanımı ve uyuşumun ölçülmesinde kullanılan istatistiksel ölçüler incelenmiştir. Bu istatistiksel ölçüler arasından iki ve üç farklı yanıtlayan grubu olması halinde kullanılan ölçüler ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde ise Eskişehir Mustafa Kemal İlkokulu'nun 1989-1990 Öğretim Yılı'nda 4. ve 5. sınıflarında okuyan öğrencilerin televizyon izlemedeki davranış, kanı ve tutumlarına ilişkin aile içindeki yanıt uyuşumunun ölçülmesine yönelik bir öndeneme gerçekleştirilmiştir. Çalışmamız sonuç bölümüyle sona ermiştir.

BÖLÜM 1

ANKET TEKNİĞİ ve ANKET FORMUNUN DÜZENLENMESİ

1. ANKET TEKNİĞİ

Bilimsel araştırmalarda araştırma probleminin çözümlenmesinde kullanılabilircek bilgilerin toplanması, başka bir deyişle verilerin derlenmesi araştırmanın önemli bir aşamasını oluşturur. Toplumsal bilimlerde yapılan araştırmanın amaçlarına uygun verilerin birincil kaynaklardan elde edilmesinde başlıca veri toplama tekniklerinden birisi de anket tekniğidir.

Anket tekniği basit olarak, yazılı iletişim (karşılıklı yazı yazma) yoluyla veri toplama tekniğidir.⁵ Söz konusu teknik yanıtlayanların sorulan soruları anket formu⁶ aracılığıyla doğrudan yanıtlamalarına olanak sağlar.⁷

Yapılan bir araştırmada veri toplama tekniği olarak anket tekniği seçildiğinde anket formunun yanıtlayanlara farklı ulaştırılma yollarına göre çeşitli anket türleri söz konusu olur. Anket tekniğinde anket formu ya yanıtlayanlara tek tek gönderilir ya da araştırmacılar tarafından elden dağıtılır ve genellikle aynı yolla toplanır. Yanıtlayanların dağınık bir yerleşimde bulunması tek tek dağıtımı zorunlu kılar. Anket formunun tek tek dağıtımında postayla anket türü söz konusu olur. Postayla ankette anket formu yanıtlayıcılara postayla gönderilir. Bu tür ankette

⁵ Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 152.

⁶ Anket formu, yanıtlayanların dolduracakları bir kağıt kullanarak, sorulara yanıt vermesine yarayan bir gözlem aracıdır. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 152.

⁷ Dennis P.Forcese - Stephen Richer, Social Research Methods, Prentice Halls, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1973, s. 160.

yanıtlayanlara anket formunun yanında üzerinde araştırmacı kuruluşun adresi yazılı ve pul yapıştırılmış bir zarf gönderilirse, anket formlarının geri gönderilmesi kolaylaştırılmış olur. Böylece anket formunu yanıtlayanların sayısı da artmış olur. Anket formunun tek tek dağıtımında genellikle postayla anket türünün söz konusu olmasının yanında, bazen sözü edilen anket formundaki soruların yanıtlayıcılara telefon aracılığıyla sorulup, yanıtların araştırmacı tarafından kaydedildiği telefonla anket türü de sözkonusu olabilmektedir.Söz konusu anket türüyle elde edilen bilgi diğer anket türlerine göre çok sınırlıdır. Yanıtlayanların grup halinde veya aynı yerleşim yerinde bulunduğu durumlarda da elden dağıtım tercih edilir. Elden dağıtım yaklaşımında yanıtlayanların sürekli veya geçici grup durumunda olmaları halinde grup tipi anket uygulanarak, araştırmacıyla yanıtlayıcılar yüzyüze gelirler.⁸

Anket tekniği araştırma süreci içinde bilgiye sahip olan yanıtlayanlardan, buna ihtiyacı olan araştırmacılara bilgi transferi aşamasında önemli bir rol oynar.⁹ Hangi anket türünün kullanılacağı ve aranan bilginin çeşidi araştırmadan araştırmaya değişim göstermektedir. Yapılan çalışmanın konusuyla ilgili verileri elde edebilmek amacıyla uygun bir anket tekniği kullanımı, araştırmacıya büyük avantaj sağlar.¹⁰ rneğin TV'deki Açıköğretim programlarının yayın saatlerinde yapılan değişiklikler karşısında Açıköğretim Fakültesi ğrencilerinin görüş ve tutumlarını belirlemeyi amaçlayan bir araştırmada postayla anket tekniğine güvenle başvurulabilir.Buna karşın bir niversite'nin Fen Edebiyat Fakültesi ğrencilerinin sosyal etkinliklere katılımını ortaya koymayı amaçlayan bir araştırmada grup tipi anket tekniği rahatlıkla benimsenebilir.

⁸ Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 154-156.

⁹ Richard Platek, Some Important Issues in Questionnaire Development, Journal of Statistics, Statistics Sweden, Vol. 1. No. 2, 1985, s. 120, 135.

¹⁰ Douglas R.Berdie - John F.Anderson, Questionnaires: Design and Use, The Scarecrow Press, Inc., Metuchen, N.J.1974, s. 41,7.

Yapılan araştırmada veri toplama tekniği olarak anket tekniğinin seçimi araştırmacıya bazı faydalar sağlayabilir. Söz konusu teknikte anket formundaki sorular herkese aynı şekilde sorulduğundan yanıtların karşılaştırılması olanağı vardır. Bu teknikte genellikle yanıtlayanlara sistemleştirilmiş sorular¹¹ sorulduğundan yanıtlar belli sınırlar içinde toplanır. Anket tekniğinde uygun durumlarda geniş bir gruptan çok miktarda veriyi, kısa zaman içinde kolayca ve ucuza toplama imkanı vardır.¹²

Araştırmada anket tekniğinin benimsenmesi araştırmacıya bazı dezavantajlar da getirebilir. Anket tekniğinde kısa sürede bilgi elde edebilmek için yanıtlayanların dikkat ve ilgilerinin azaltılmaması gerekir. Bu da söz konusu teknikle elde edilen bilgilerin sınırlı kalmasına yol açar. Anket tekniğinde yanıtlayıcıların verdikleri yanıtların yoklanması imkanı kısıtlı olduğundan, bu teknikle daha çok yüzeysel bilgiler elde edilir.¹³ Kullanılan anket formunun araştırmanın konusuna, başka bir deyişle araştırma problemine çözüm getirecek ve yanıtlayanların özelliklerini dikkate alacak şekilde hazırlanması gerekir.

2. ANKET FORMUNUN HAZIRLANMASI

Yapılan araştırmanın konusuna uygun olarak düzenlenecek anket formunda yer alacak soruların hazırlanması aşamasına geçmeden önce, iyi bir anket formunda bulunması gereken bazı noktalar incelenecektir. İyi bir anket formu yanıtlayanlardan, araştırmacılarından ve kodlayıcılardan kaynaklanabilecek hataları en aza indirecek şekilde düzenlenmelidir.¹⁴

İyi bir anket formu, yanıtlayanlardan en doğru ve tam bilgi elde

¹¹ Sistemleştirilmiş sorular, olası yanıtların önceden saptanabildiği ve yanıtların beklenen seğenekler içinde verilmesi istendiğinde sorulan sorulardandır.

Ayrıntılı bilgi için bakınız. Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 115-116.

¹² Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 154.

¹³ Muzaffer Sencer - Yakut Sencer, Toplumsal Araştırmalarda Yöntembilim, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, No. 172, s. 182-183.

¹⁴ Gerald Honville Roger Jowell, Survey Research Practice, Heinemann Educational Books Ltd, London, 1980, s. 27.

edebilmek amacıyla yanıtlayıcıları yanıt vermeye teşvik edecek şekilde hazırlanmalıdır. Bazı durumlarda yanıtlayanlar soruları yanlış anlayabilir, bazı sorulara yanıt vermek istemeyebilirler. Ayrıca yanıtlayanlar kendi gerçek davranış ve tutumlarını gizlemeye teşebbüs edebilirler. Bu durumlar karşısında tam ve doğru bilgiler elde edilemeyebilir. İyi düzenlenmiş bir anket formu araştırma konusuyla ilgili olmasının yanında, doğru ve yeterli bilgiyi sağlayabilecek belli zaman ve maliyet sınırları içinde olmalıdır. Gerçekten yararlı olabilecek verileri oldukça geç sağlayan veya analiz tamamlanmadan eldeki maddi kaynakların bitmesine neden olan bir anket, yapılan araştırmanın konusunu karşılıyor görünürse de kötü bir ankettir.¹⁵

Bir araştırmada kullanılan anket formundan bilgi edinilecek konulara ilişkin yer alacak soruların sırası ve sayıları önceden belirlenmelidir. Yanıtlayanların anket formundaki soruları yanıtlama süresi postayla veya telefonla anket uygulandığında en fazla 10-20 dakika, grup tipi anket uygulandığında ise en fazla 30 dakikayı geçmemelidir.¹⁶ Kullanılan anket türüne göre anket formunda yer alacak soruların sayısı da verilen zaman içerisinde yanıtlanabilecek sayıda olmalıdır.

Anket formu ister yanıtlayanlara tek tek gönderilsin, isterse araştırmacılarca yerinde elden dağıtılsın, kapağında bir sunuş mektubu yer almalıdır. Sunuş mektubunda yapılan araştırmanın konusu, anket formunun nasıl doldurulacağına ilişkin yönergenin bulunması ve anonimliğin sağlanacağı, başka bir deyişle yanıtlayanın adının açıklanmayacağı gibi hususlara yer verilmelidir.¹⁷ Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak düzenlenen anket formunda çeşitli nitelikte (türde) sorular yer almalıdır.

¹⁵ Paul B. Sheatsley, Handbook of Research, University of Massachusetts, New York, 1983, s. 201.

¹⁶ Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 152-156.

¹⁷ Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 156-158.

2.1.Anket Formunda Yer Alacak Soruların Türleri

Araştırmacı anket tekniği kullanımına başvurduğunda, araştırmasının konusuna uygun bilgileri yanıtlayanların verdikleri yanıtlarla elde eder. Anket formunda yer alan her sorunun tek değişken¹⁸ içerdiği düşünülür.

Soru sormak, bilgi verecek bir yanıtlayanın belli bir konudaki kişiliği, kanı, tutum, davranış ve bilgisini öğrenmektir.¹⁹ Yanıtlayanlar hakkında bilgi toplamak amacıyla soru-yanıt yaklaşımına başvurulduğunda, yanıtlayıcılara sorulacak sorular

- İçeriklerine göre
- Biçimlerine göre

iki grupta toplanır.

İçeriklerine göre soruları,

- Kişisel sorular²⁰
- Davranış soruları
- Kanı-tutum soruları
- Bilgi soruları²¹

¹⁸ Değişken, gözlemlenen her bir istatistik biriminin değişik değerler alan ve alacağı değerler önceden kesin olarak bilinmeyen niteliklerine denir. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Necla Çömlekçi, Temel İstatistik İlke ve Teknikleri, Bilim Teknik Yayınevi, Eskişehir, 1989, s. 33.

¹⁹ Sencer - Sencer, a.g.k., s. 255.

²⁰ Kişisel sorular, yanıtlayanların yaş, cinsiyet, medeni durumu, eğitimi ve gelir düzeyi gibi kişisel özelliklerini öğrenmek için sorulan sorulardır. Bu tür sorular, yanıtlayıcılardan alınan kişisel bilgilere göre yanıtlayanların kadın-erkek, evli-bekâr, düşük gelirli-yüksek gelirli gibi çeşitli sınıflar içinde karşılaştırılmalarına olanak sağlar. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 113.

²¹ Bilgi soruları, yanıtlayıcıların belli bir konuda neyi ne zaman, ne ölçüde bildiğini ortaya koymak amacıyla sorulan sorulardır. Bu tür sorular, yanıtlayanların bilgi düzeyini ortaya çıkarmayı amaçlar. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 114-115.

olmak üzere dört grupta inceleyebiliriz.²² Çalışmamızdaki uygulamada daha çok davranış, kanı ve tutum sorularına yer verilmiş olduğundan, kişisel ve bilgi sorularına ilişkin ayrıntılı açıklamalara burada yer verilmemiştir.

Davranış soruları, yanıtlayanın çevreyle olan etkileşim sürecini ortaya çıkarmak amacıyla sorulur.²³ Başka bir deyişle, söz konusu sorular yanıtlayıcıların belirli çevre ve şartlara karşı gösterdikleri tepkileri, belirli bir olay karşısında aldıkları durumları ve kişisel, toplumsal etkinlikleriyle ilgili olarak sorulan sorulardır.²⁴ Kişisel sorulara göre hazırlanışı daha büyük bir yetenek gerektirmekle birlikte, davranış soruları gerek dile getirilmesi, gerekse yanıt seçeneklerinin oluşturulması aşamasında sorun yaratmayan sorulardır. Örneğin bir çocuğun günde kaç saat televizyon seyrettiğini, hangi televizyon programlarını izlediğini ve istediği zaman TV'yi açıp-açmadığını öğrenmek amacıyla sorulan sorular kolaylıkla dile getirilebilir.²⁵

Kanı soruları, bir yanıtlayanın belli bir anda ve belli bir konuda ne düşündüğünü, ne hissettiğini ve görüşlerinin neler olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla sorulan sorulardır. Yanıtlayanın çevre şartları içinde edinmiş olduğu temel kişilik eğilimine ilişkin bir anlayış elde etmek amacıyla sorulan sorular ise tutum sorularını oluşturur.²⁶ Bu tür sorular yanıtlayanın nesne ya da ortamlara karşı olumlu ya da olumsuz bir şekilde tepkide bulunma eğilimini ortaya çıkarmayı amaçlar. Söz konusu sorular ile gözlenebilen ve incelenebilen davranış eğilimleri belirlenir.²⁷

Kanılarla tutumları birbirinden ayırmak oldukça güçtür. Örneğin bir yanıtlayana severek izlediği TV programlarıyla ilgili kanısını

²² Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 113.

²³ Yavuz Odabaşı, Tüketici Davranışı, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 1986, s. 12.

²⁴ Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 113.

²⁵ Sencer - Sencer, a.g.k., s. 258.

²⁶ Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 114.

²⁷ Odabaşı, a.g.k., s. 69-70.

sorduğumuzda TV programlarının taşıdığı nitelikler konusundaki değerlendirmelerini elde etmemiz gerekir. Aynı zamanda aynı yanıtlayanın farkında olmaksızın severek izlediği TV programlarındaki oyunculara karşı benimsediği tutumu yansıtmaması da mümkündür. Böylece bir yanıtlayanın TV programlarıyla ilgili kanısı severek izlediği TV programlarındaki oyunculara karşı tutumlarına göre belirmiş olmaktadır.

B biçimlerine göre sorular

- Açık uçlu sorular²⁸
- Sistemleştirilmiş sorular

olarak iki grupta toplanabilir.

Davranış soruları kanı ve tutum sorularına göre sistemleştirilmesi daha kolay olan sorulardır. Çünkü bu tür soruların olası yanıtları önceden saptanabilir. Sistemleştirilmiş sorularda yanıt şıkları önceden geliştirilip sorularla birlikte verilmelidir. Söz konusu sorularda yanıt şıkları en az iki tanedir.

2.2.Soruların Yazılımı

Anket tekniğinde araştırmanın konusuna uygun bilgiler sağlayabilmek için anket formunda yer alacak sorular objektif olmalıdır. Başka bir deyişle bir ankette istenen soru-yanıt alışverişinin sağlanabilmesi için soruların yazılımında bazı hususların göz önünde bulundurulması gerekir. Tek tek sorular dile getirilirken yanıtları etkileyebilecek durumlar başlıca soruların yetersizliği, yanlış anlaşılması ve yanlışlığıdır.²⁹

Bir soru içeriği ve inceliği gözardı edebilecek şekilde hazırlandığında yetersizdir. Soruların yetersizliğine eksiklik, çok anlamlılık veya

²⁸ Açık uçlu sorular, yanıtlayanın vereceği yanıtının uzunluğu, şekli, detayı ve yönü hususunda serbest (bir şekilde karar verdiği) olduğu sorulardandır.

Ayrıntılı bilgi için bakınız. Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 115.

²⁹ Sencer - Sencer, a.g.k., s. 261.

belirsizlik neden olabilir. Eksik bir soru istediği bilgiyi sağlayacak anlam içeriğine sahip olmayan bir sorudur. Bir sorunun çok anlamlı olması, birden fazla anlam taşıması ve konusunu sınırlandırmamasından kaynaklanır. Bunun yanında bir sorunun belirsizliği, yuvarlak ve belirsiz kelimeler kullanılmasında söz konusu olur.³⁰

Anket formundaki soruların yazılımlarında yanıtlayanlarla iletişimi kolaylıkla sağlayabilecek bir dil seçilmelidir.³¹ Sorulan sorularda kullanılan kelimeler dikkatli seçilerek, yanıtlayanların söz konusu kelimeleri yanlış anlamaları önlenmelidir.³² Soruların yazılımlarında kullanılan kelimeler basit olmalı, karmaşık ve teknik terimlere mümkün olduğunca yer verilmemelidir.³³

Sorulan soruların yanıtlayanları yönettici, tedirgin edici ve prestijini sarsıcı şekilde hazırlanması, soruların yanıluluk kaynağını oluşturur. Anket formunda yer alacak sorular yanıtlayanları belli bir doğrultuya yönleltmemelidir. Yanıtlayanları olduğundan daha üstün göstermelerine yol açacak prestij ve/veya tedirgin edici sorulardan kaçınılmalıdır.³⁴

Anket formunda yer alacak ilk sorular ilgi çekecek nitelikte ve yanıtların devamını sağlamak amacıyla basit yapıda olmalıdır.

2.3.Soruların Hazırlanmasında Kullanılan Ölçekler

Anket formundaki sorularla ölçülmesi amaçlanan değişkenlerin hangi kurala göre ölçüldüğünün³⁵ bilinmesi verilerin çözümlenmesinde

³⁰ Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 119.

³¹ C.A.Moser - G.Kalton, Survey Methods In Social Investigation, Heinemann Educational Books Limited, London, 1971, s. 319-320.

³² Sencer - Sencer, a.g.k., s. 267.

³³ Moser - .Kalton, a.g.k., s. 320.

³⁴ Sencer - Sencer, a.g.k., s. 268-275.

³⁵ Ölçme, istatistik birimlerinin belirli bir niteliğe sahip oluş derecelerini sayı ve simgelerle gösterilmesi olarak ifade edilebilir. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Çömlekçi, a.g.k., s. 35.

kullanılacak uygun tekniklerin seçilebilmesi için gereklidir. İstatistiksel tekniklerin etkin ve yararlı kullanımında ölçekler önem taşır. Bir çalışmada amacın gerçekleştirilmesinde, kullanılacak çözümlene tekniklerinin saptanmasında ilk ve en önemli belirleyici, veri toplama aşamasında kullanılmış olan ölçeklerdir. Ölçme sonuçlarının belirli kurallara göre gösterimi olarak tanımlanabilen ölçekler başlıca dört grupta incelenebilir.³⁶

Sınıflayıcı ölçek, ölçüm³⁷ konusunu belli simge, numara ve sembollerle adlandırır.³⁸ Ancak bu ölçme düzeyinde birimlere verilen numara sadece bir isim işlevini görür.³⁹ Söz konusu ölçekle ölçülen değişkenler sözel niteliklerdir.⁴⁰ Bu tür ölçek, ölçülen değişkenin derecesini göstermeyen bir ölçüm düzeyidir.⁴¹

Sıralayıcı ölçek, ölçmede istatistik birimlerine verilen sayılar, birimlerin belirli bir niteliğine sahip olmaları bakımından büyüklük sırasının da belirlenebildiği durumda kullanılan ölçek türüdür. Söz konusu ölçek olarak sayı kullanılabilirdiği gibi harf veya sözcük de kullanılır.⁴² Bu ölçeğe göre elde edilen ölçüm değerlerinin birbirinden ne ölçüde büyük veya ne ölçüde küçük olduğunu belirtmek mümkün değildir. Ayrıca bu tür ölçek bir sıra düzenine sokulan birimler arasında sayısal karşılaştırmalar yapmaya elverişli değildir.⁴³

Eşit aralıklı ölçek, sınıflayıcı ve sıralayıcı ölçek türlerine göre daha üstün olan ölçektir. İstatistik birimlerine verilen sayısal değerler

³⁶ Çömlekçi, a.g.k., s. 35.

³⁷ Ölçüm, ölçme sonucu elde edilen değerler olarak tanımlanır. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Çömlekçi, a.g.k., s. 35.

³⁸ Sencer - Sencer, a.g.k., s. 324.

³⁹ Erkan Öngel, Araştırmacılar İçin Kimi İstatistiksel Teknikler, Yüksek Teknik Öğretmen Okulu Matbaası, Ankara, 1980, s. 54.

⁴⁰ Çömlekçi, a.g.k., s. 36.

⁴¹ Sencer - Sencer, a.g.k., s. 324.

⁴² Çömlekçi, a.g.k., s. 37.

⁴³ Sencer - Sencer, a.g.k., s. 329.

kullanılabilmesi için bir başlangıç noktasının belirlenmesi gerekir. Söz konusu ölçekler doğal bir başlangıç noktasına sahip değildirler.⁴⁴

Oranlı ölçek, aralıklı ölçeğin bütün özelliklerine sahip olan ve gerçek bir başlangıç noktası bulunan bir ölçek türüdür. Söz konusu ölçekte, ölçme mutlak bir sıfır noktasına göre yapıldığından sayısal değerlerin oranlanması anlamı taşır.⁴⁵

2.4.Öndeneme

Araştırmacı planladığı araştırmasını uygulamaya geçmeden önce, çalışmasının uygulama süresinin ve maliyetinin ne kadar olacağına karar vermek durumundadır.⁴⁶ Ayrıca araştırmacı hazırladığı anket formunu araştırmasını uygulamaya geçmeden önce sınamak zorundadır. Söz konusu sınama öndenemeye yapılır.

Öndeneme, anket düzenleme sürecinin aşamalarından biridir. Anket formunda gereksiz, yanlış anlaşılabilen, yetersiz sorular bulunup-bulunmadığı gibi hususlar öndenemeye ortaya konulabilir. Araştırmacı aynı zamanda yanıtlayanların çoğunluğunun hangi sorulara aynı yanıt verdiği dikkat etmelidir. Araştırmacı öndenemeye yanıt şıklarının özelliklerini ve sayısını sınamalıdır. Bu sınama, yararlı bilgi sağlamak için yeterli olmayan yanıt şıklarına ilavelerde bulunmak veya gereksiz yanıt şıklarını azaltmak açısından yararlıdır.⁴⁷

Yapılan öndenemeye istenen bilgiyi sağlamayan, değişik şekillerde anlaşılabilen, yanıtlayanlar tarafından yeterince anlaşılmadığı için yeniden şekillendirmeyi veya açıklamalarda bulunmayı gerektiren ve büyük çoğunlukla aynı yönde ve kalıplanmış yanıtlar alındığı için yanıtlayıcılar

⁴⁴ Çömlekçi, a.g.k., s. 38.

⁴⁵ Çömlekçi, a.g.k., s. 40.

⁴⁶ Moser - Kalton, a.g.k., s. 47.

⁴⁷ Kenneth D.Bailey, Methods of Social Research, Macmillan Publishing Co., Inc., New York, 1982, s. 148-152.

arasında farklılıklar gözetmeyen sorular belirlenir.⁴⁸ Bu hususlara göre yapılacak öndenmeden sonra anket formuna kaç sorunun ilave edileceği veya anket formundaki soru sayısının azaltılıp-azaltılmayacağı konusunda karar verilmesi de mümkün olur.⁴⁹ Yapılan çalışmanın konusu gereği bazen farklı yanıtlayan gruplarının, başka bir deyişle aynı özelliklere sahip olmayan yanıtlayan gruplarının aynı soruya verdikleri yanıtlar arasındaki uyuşum araştırılır. Sürdürülen çalışmanın uygulanmasına geçilmeden önce, yapılacak bir ödenemeye yukarıda belirtilen hususların yanında, farklı yanıtlayan grupların aynı sorulara verdikleri yanıtlara ilişkin olarak hangi sorularda uyuşum içinde olup olmadıkları belirlenebilir. Gerçekleştirilen ödenemeye elde edilen yanıtlar kodlanıp, çözümlendikten sonra düzenlenen anket formu son şeklini alır.

3. YANITLARI KODLAMA ve ÇÖZÜMLEME

Araştırmanın konusu doğrultusunda anket tekniğiyle elde edilen yanıtlar düzenlenip, istatistiksel işlemlere tabi tutularak özetlenir, başka bir deyişle çözümlenir. Çözümlemenin gerçekleştirilebilmesi için yanıtların öncelikle kodlanması⁵⁰ gerekir. Kodlama yetersiz yapıldığı zaman çözümlenme de yetersiz olur.⁵¹

Yanıtların çözümlenmesinde bilgisayar programlarından yararlanıldığı takdirde kodlama işlemi kullanılan bilgisayar programına uygun bir şekilde yapılmalıdır.⁵² Kodlama işlemini yanıtlar toplamadan önce de, sonra da yapmak mümkündür. Sistemleştirilmiş sorularda olduğu

⁴⁸ Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 149.

⁴⁹ Herbert F. Weisberg Bruce D.Bowen, An Introduction to Survey Research and Data Analysis, Arizona State University, 1977, s. 56.

⁵⁰ Kodlama, kelimelerin sayıya çevrilmesidir. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 173.

⁵¹ Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 171-173.

⁵² Berdic - Anderson, a.g.k., s. 73.

gibi yanıt şıklarının önceden belirlendiği ve önceden kodlanabildiği durumlarda kodlama işlemi oldukça kolaydır. Bu durumda anket formu üzerinde ilgili sorunun karşısına işaretlenmiş yanıtın kod numarasını belirtmek yeterlidir.⁵³ Açık uçlu sorularda ise kodlama işlemi yanıtlar toplandıktan sonra yapılır.

Araştırmanın konusu gerçeği bazen farklı yanıtlayan gruplarının aynı soruya verdikleri yanıtlar arasındaki uyuşumun belirlenmesi zorunluluğu doğar. Sözkonusu durumda farklı yanıtlayan gruplarının aynı soruya verdikleri yanıtlar kodlandıktan sonra yanıtlar arasındaki uyuşumun ölçülmesine geçilir. İkinci bölümde iki ve üç farklı yanıtlayan grubu durumunda yanıt uyuşumunun ölçülmesi incelenecektir.

---

⁵³ Serper - Gürsakal, a.g.k., s. 173-174.

BÖLÜM 2

ANKETLERDE YANIT UYUŞUMUNUN ÖLÇÜLMESİ

1. YANIT UYUŞUMUNUN TANIMI

Bazı çalışmalarda yapılan araştırmanın konusunu anket formundaki sorulara verilen yanıtlara ilişkin gruplar arası benzerlik oluşturabilir.⁵⁴ Bu durumda anket formunda yer alan sorulara verilen yanıtlara ilişkin birden fazla yanıtlayan grubu arasındaki uyuşum önem taşır. Söz konusu durumda yanıtlayıcı grupları arasındaki yanıt uyuşumunun ölçülmesi gerekir.

Uyuşum kavramı benzerlik ve benzeşim kavramlarıyla eşanlamlıdır. Uyuşum birden fazla farklı yanıtlayan grubun aynı konu üzerinde aynı görüşe (düşünceye, fikre) sahip bulunması şeklinde tanımlanabilir. Bazı araştırmalarda birden fazla yanıtlayan grubunun aynı konu üzerinde aynı görüşte olup-olmadıkları ortaya konmak istenebilir. Böyle durumlarda yanıtlar arasındaki uyuşumun öznel değerlendirmelerle belirlenmesi yerine, istatistiksel tekniklerden yararlanmak ve nesnel ölçüler kullanmak gereği doğar.

2. YANIT UYUŞUMUNU ETKİLEYEN ETMENLER

Farklı yanıtlayan grupları arasındaki benzerliği ortaya koymayı amaçlayan araştırmalarda, söz konusu grupların aynı soruya verdikleri yanıtların uyuşumunu etkileyen etmenler vardır. Söz konusu etmenlerden ilki araştırma konusuna ilişkin olarak aynı soruya yanıt verecek, uyuşum

⁵⁴ Sidney SIEGEL, Davranış Bilimleri İçin Parametrik Olmayan İstatistikler (Çev. Yurdal TOPSEVER), Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1977, s. 215.

aranan konuyla ilgili olan farklı yanıtlayan gruplarının seçimidir. Söz konusu konuyla ilgisi olmayan farklı yanıtlayıcı gruplarının seçimi, araştırmacının istediği yanıt uyuşumlarını elde edememesine neden olur.

Yanıt uyuşumunu etkileyen etmenlerden ikincisi araştırmacının veri toplama aşamasında kullanılan anket tekniği türüdür. Uyuşumun belirlenmesinde farklı yanıtlayan grupları arasındaki benzerlik arandığında yanıtlayıcıların sorulan sorulara birbirlerinden etkilenmeden bağımsız olarak yanıt vermeleri önem taşır. Bu nedenle kullanılacak anket türünün, anket formlarının farklı yanıtlayıcı gruplarına ulaştırılacağı hususu göz önüne alınarak seçilmesi gerekir.

Yanıt uyuşumunu etkileyen üçüncü etmen ise yanıtlayanların dolduracakları anket formunun düzenlenmesidir. Hazırlanacak anket formlarında yer alan soruların yanıtlayanların kolayca anlayıp yanıt vermelerini sağlayan, araştırmacıların herhangi bir açıklamada bulunmalarını gerektirmeyen nitelikte sorular olması gerekir. Söz konusu sorular uyuşumun ölçülmesi istenen konu hakkında yeterli bilgiyi sağlayacak içerikte bulunmalıdır.

Söz konusu etmenler gözönünde bulundurularak farklı yanıtlayıcı grupların sorulara verdikleri yanıtlara ilişkin uyuşum belirli istatistiksel ölçülerle ölçülerek gruplar arası benzerlik ortaya konulabilir.

3. YANIT UYUŞUMUNUN BELİRLENMESİNDE

KULLANILAN ÖLÇÜLER

Çeşitli grupların aynı anket formunun aynı sorularına verdikleri yanıtlar arasındaki uyuşumun ölçülmesinde kullanılan çeşitli uyuşum katsayıları geliştirilmiştir. Yanıt uyuşumunun ölçülmesinde kullanılan uyuşum katsayıları araştırmalarda aynı yanıtlayan grubunun farklı

zamanlarda verdikleri yanıtların güvenilirliğinin⁵⁵ belirlenmesinde de kullanılmaktadır. Yanıtların uyuşumunun ölçülmesinde kullanılan bu ölçüler birbirlerinden farklılık göstermektedirler. Korelasyon, kontenjans, Cronbach Alpha ve Spearman Brown katsayıları, basit uyuşum indeksi ve kappa indeksi gibi ölçüler yanıt uyuşumunun belirlenmesinde kullanılan ölçülerdir.⁵⁶ Çalışmamızda sözü edilen uyuşum ölçülerinden sınıflayıcı, sıralayıcı, eşit aralıklı ve oranlı ölçekle hazırlanmış sorulara verilen yanıtların uyuşumunun ölçülmesine olanak sağlayan uyuşum indeksleri incelenecektir.

Yanıt uyuşumunun ölçülmesi ve güvenilirliğin değerlendirilmesi alanlarında çeşitli çalışmalar yapılagelmiştir. Ebel (1951), Robinson (1957), Haggard (1958), Burdock, Fleiss ve Hordesty (1963) uyuşumun ölçülmesi ve güvenilirliğin değerlendirilmesi alanlarında çalışmışlardır. Sıralayıcı ölçekle elde edilmiş veriler için 1962 yılında Kendall sıra korelasyon katsayısını, 1951 yılında Cronbach güvenilirlik ölçüsü olan Cronbach Alpha katsayısını geliştirmiştir.^{57,58} Scott 1955 yılında bir uyuşum ve güvenilirlik ölçüsü olan π 'yi, Cohen bir uyuşum ve güvenilirlik indeksi olan tartılandırılmamış kappa indeksini 1960 yılında, tartılandırılmış kappa indeksini 1968 yılında formüle etmişlerdir.^{59,60}

⁵⁵ Güvenilirlik, bir gözlem aracının uygulanmasıyla elde edilen sonuçların kararlılık ve yinelenme derecesiyle ilişkili olup, ölçme aracının tutarlı sonuçlar verme yeteneğidir. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Sencer - Sencer, a.g.k., s. 524, Güvenilirlikle ilgili olarak bir gözlem aracının tekrarlanan ölçümlerinin benzer sonuçlar vermesi gerekir. Ayrıntılı bilgi için bakınız. Roger D.Wimmer - Joseph R.Dominich, Mass Media Research, Wadsworth Publishing Company Belmont, California, 1983, s. 152.

⁵⁶ Hadley Cantril, Gauging Public Opinion, Princeton University Press, London, 1947, s. 98.

⁵⁷ Richard J.Light, Measures of Response Agreement For Qualitative Data: Some Generalizations And Alternatives, Psychological Bulletin, 1971, Vol. 76, No. 5, s. 366.

⁵⁸ Edward G.Carmines - Richard A.Zeller, Realibility and Validity Assessment, Sage Publications, Beverly Hills, London, 1979, s. 44.

⁵⁹ Light, a.g.k., s. 366.

⁶⁰ Joseph L.Fleiss, Measuring Nominal Scale Agreement Among Many Raters, Psychological Bulletin, 1971, Vol. 76, No. 5, s. 378.

3.1.İki Farklı Yanıtlayan Grubu Olması Durumunda Kullanılan Ölçüler

3.1.1. Genel esaslar

Bazı araştırmalarda iki farklı yanıtlayan grubunun anket formunda yer alan her bir soru için yanıt uyuşumunun belirlenmesi gerekebilir. Söz konusu araştırmalarda tek bir soru için yanıt uyuşumunun ölçülmesinde uyuşum indekslerinin kullanımı uygun olur. Uyuşum indeksleri, iki farklı yanıtlayan grubu olması durumunda yanıtlayıcıların karşılıklı uyuşum ve uyuşmazlıklarını göz önünde bulundurur.

Aynı soruya verdikleri yanıtlara ilişkin iki farklı yanıtlayan grubu arasındaki uyuşum ve uyuşmazlıkları gösterebilmek amacıyla yararlanılacak notasyon

$$n_{ij}, \quad i, j = 1, \dots, R$$

$$n_{0j} = \sum_{i=1}^R n_{ij}$$

$$n_{i0} = \sum_{j=1}^R n_{ij}$$

$$n = \sum_{i=1}^R \sum_{j=1}^R n_{ij}$$

olarak gösterilebilir. Uyuşum tablosuyla ilişkili olarak,

R : tek bir sorunun şık sayısını,

n_{ij} : herhangi bir gözc frekansını,

n_{i0} : i'inci sıradaki frekanslar toplamını,

n_{0j} : j'inci sütundaki frekansların toplamını,

n : sıra veya sütun toplam frekanslarının toplamını ifade etmektedir.

Yukarıda ifade edilen notasyon yardımıyla her soruya verilen yanıtlara ilişkin iki farklı yanıtlayan grubu arasındaki uyum-uyuşmazlıkları gösteren $R \times R$ uyum tablosu Tablo 2.1'deki gibi gösterilebilir.⁶¹

TABLO 2.1. AYNI SORUYA VERİLEN YANITLAR ARASINDAKİ UYUŞUM-UYUŞMAZLIKLARI FREKANSLAR YARDIMIYLA GÖSTEREN $R \times R$ UYUŞUM TABLOSU

İlk Yanıtlayan Grup	İkinci Yanıtlayan Grup				TOPLAM n_{i0}
	Sorunun Şıkları				
Sorunun Şıkları	1	2	.....	R	
1	n_{11}	n_{12}	.....	n_{1R}	n_{10}
2	n_{21}	n_{22}	.....	n_{2R}	n_{20}
.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.
R	n_{R1}	n_{R2}	.....	n_{RR}	n_{R0}
TOPLAM n_{0j}	n_{01}	n_{02}	.....	n_{0R}	n

Uyum indeksleri iki farklı yanıtlayan grubu oranları kullanılarak da hesaplanabilir. Söz konusu durumda aynı soruya verilen yanıtlara ilişkin iki farklı yanıtlayan grubu oranları arasındaki uyum-uyuşmazlıkları gösterebilmek amacıyla yararlanılacak notasyon

⁶¹ Light, a.g.k., s. 365.

$$p_{ij} \quad , \quad i, j = 1, \dots, R$$

$$p_{i0} = \sum_{j=1}^R p_{ij} = \frac{n_{i0}}{n}$$

$$p_{0j} = \sum_{i=1}^R p_{ij} = \frac{n_{0j}}{n}$$

$$p = \sum_{i=1}^R \sum_{j=1}^R p_{ij}$$

olarak gösterilebilir. Burada

p_{ij} : herhangi bir göze oranını,

p_{i0} : i'inci sıradaki oranlar toplamını,

p_{0j} : j'inci sütundaki oranlar toplamını,

p : sıra veya sütun toplam oranlarının toplamını ifade etmektedir.

Yukarıdaki notasyon yardımıyla iki farklı yanıtlayan grubu oranları arasındaki uyum-uyuşmazlıkları gösteren $R \times R$ uyum tablosu Tablo 2.2'deki gibi gösterilebilir.

TABLO 2.2. AYNI SORUYA VERİLEN YANITLAR ARASINDAKİ UYUŞUM-UYUŞMAZLIKLARI ORANLAR YARDIMIYLA GÖSTEREN $R \times R$ UYUŞUM TABLOSU

İlk Yanıtlayan Grup	İkinci Yanıtlayan Grup				TOPLAM P_{i0}
	Sorunun Şıkları				
Sorunun Şıkları	1	2	.....	R	
1	P_{11}	P_{12}	.....	P_{1R}	P_{10}
2	P_{21}	P_{22}	.....	P_{2R}	P_{20}
.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.
R	P_{R1}	P_{R2}	.....	P_{RR}	P_{R0}
TOPLAM P_{0j}	P_{01}	P_{02}	.....	P_{0R}	P

Anket formunda yer alan soruların hangi ölçkle hazırlandığına bakılmaksızın aynı soruya verilen yanıtlara ilişkin iki farklı yanıtlayan grubu arasındaki uyumun değerlendirilmesine olanak sağlayan tek bir uyum indeksinin kullanılması istenir. Ancak verilerin sınıflayıcı, sıralayıcı, eşit aralıklı ve oranlı ölçkle hazırlanmış sorularla elde edilmiş olması kaba uyum indeksi, tartılandırılmamış veya tartılandırılmış kappa indeksi gibi farklı uyum indekslerinin kullanımını gerektirir.

3.1.2. Sınıflayıcı ölçekle elde edilen veriler için uyuşum indeksleri

3.1.2.1. kaba uyuşum indeksi

Yanıt uyuşumunun basit bir ölçüsü kaba uyuşum indeksi olup,

$$P_c = \frac{\sum_{i=1}^R n_{ii}}{n} \quad (2.1)$$

formülüyle hesaplanır. Bu formülde verilen kaba uyuşum indeksi sınıflayıcı ölçekle elde edilmiş veriler için oransal bir ölçüdür.⁶²

3.1.2.2 tartılandırılmamış kappa indeksi

Kaba uyuşum indeksi aynı soruya verilen yanıtlara ilişkin iki farklı yanıtlayan grubu arasındaki uyuşumun rassal olarak meydana gelebileceği gerçeğini göz önünde bulundurmaz.⁶³ Bu nedenle 1960 yılında Cohen tarafından uyuşumların rassal olarak meydana geleceğini dikkate alan tartılandırılmamış kapa uyuşum indeksi geliştirilmiştir. Güvenilirlik indeksi olarak da bilinen tartılandırılmamış kapa indeksi ölçüm değerleri arasında uyuşmazlık derecesini göz önünde bulundurmadığından dolayı, sınıflayıcı ölçekle elde edilmiş veriler veya sıralayıcı, eşit aralıklı veya oranlı ölçekle elde edilen verilere ilişkin bulunan 2x2 uyuşum tabloları için hesaplanır.

⁶² A.L.Macdonald - P.M.Simpson - A.M.Whitfield, An Assessment of The Reliability of The Indonesia Fertility Survey Data, Scientific Reports, International Statistical Institute, 1978, No. 3, s. 12.

⁶³ Öztaş Ayhan, Magnitude and Pattern of Response Variance In Sample Surveys, Nüfus Etüdüleri Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Mart 1985, s. 3.

p_o : gözlemlenmiş uyuşum oranlarının toplamı,

p_c : beklenen uyuşum oranlarının toplamı

olarak tanımlanabilir.⁶⁴

$$p_c = \frac{\sum_{i=1}^R n_{io} n_{oi}}{n^2} \quad (2.2)$$

$$p_o = \frac{\sum_{i=1}^R n_{ii}}{n}$$

eşitliklerinden tartılandırılmamış kappa indeksi

$$\kappa = \frac{p_o - p_c}{1 - p_c} \quad (2.3)$$

formülüyle hesaplanır.⁶⁵ Bu yolla bulunan indeks $0 \leq \kappa \leq 1$ arasında değerler alır.

Formül (2.3)'de (2.2) eşitliğindeki p_o ve p_c değerleri yerine konulduğunda aşağıdaki durumlar ortaya çıkabilir:

$\kappa = 0$ ise rassal uyuşum,

$\kappa = 1$ ise tam uyuşum vardır.⁶⁶

Uyuşum olmadığı durumlarda kappa indeksi (0) olur. Uyuşum arttıkça indeks değeri (1)'e yaklaşır. Tam uyuşum halinde indeks değeri (1)'dir. Tartılandırılmamış kappa indeksi κ her $i = j$ için $p_{io} = p_{oj}$ durumunda ϕ korelasyon katsayısına eşittir ($\kappa = \phi$). ϕ korelasyon katsayısı sınıflayıcı ölçekle elde edilmiş ve iki sınıfa ayrılmış veriler için hesaplanan nokta

⁶⁴ Macdonald - Simpson - Whitfield, a.g.k., s. 12-13.

⁶⁵ Light, a.g.k., s. 367.

⁶⁶ Ayhan, a.g.k., s. 4.

korelasyon katsayısına eşit olduğundan,⁶⁷ dolayısıyla kappa indeksi κ , nokta korelasyon katsayısına eşittir ($\kappa = r_p$). Formül (2.3) ile bulunan tartılandırılmamış kappa indeks değerinin anlamlılığını sınamak amacıyla soruya verilen yanıtlara ilişkin iki farklı yanıtlayan grubu arasında evren için uyuşumun rassal olduğu, başka bir deyişle iki farklı yanıtlayan grubu arasında uyuşum olmadığı ($K = 0$)⁶⁸ yönündeki H_0 hipotezini test edebiliriz.⁶⁹ Bu sınama için izlenecek aşamalar aşağıdaki gibi belirtilir.

Sözü edilen H_0 hipotezi aynı soruya verilen yanıtlara ilişkin iki farklı yanıtlayan grubu arasında uyuşum olmadığı, H_1 hipotezi ise uyuşum bulunduğu yönündedir. Söz konusu hipotezleri şu şekilde formüle etmek de mümkündür.

$$H_0 : K = 0$$

$$H_1 : K > 0$$

⁶⁷ ϕ korelasyon katsayısı,

$$\phi = \frac{a.d - b.c}{\sqrt{(a+c)(b+d)(c+d)(a+b)}} \text{ eşitliğinden hesaplanır. Ayrıntılı bilgi için bakınız.}$$

P.Guilford - Benjamin Fruchter, Fundamental Statistics in Psychology and Education, Mc Graw Hill Book Company, New York, 1973, s. 307.

Sınıflayıcı ölçekle elde edilmiş ve iki sınıfa ayrılmış veriler için nokta korelasyon katsayısı (coefficient de correlation de point, fourfold point correlation coefficient) eşitliğinden hesaplanır:

$$r_p = \frac{n_{11} \cdot n_{22} - n_{21} \cdot n_{12}}{\sqrt{n_{01} \cdot n_{02} \cdot n_{10} \cdot n_{20}}}$$

Ayrıntılı bilgi için bakınız.Pierre Dagnelie, Theorie et Methodes Statistiques, 1973, Belgique, Vol.1, s. 91.

⁶⁸ $K = 0$ durumunda, soruya verilecek yanıtlara ilişkin iki farklı yanıtlayıcı grup arasında uyuşum olmayacağı yönündeki H_0 hipotezini sınamak için evrenle ilgili teorik bir K parametresinin var olduğunu ve bunun örnekleme ile ilgili κ istatistiği yardımıyla tahmin edilebileceğini kabul edebiliriz.

⁶⁹ Jacob Cohen, Weighted Kappa: Nominal Scale Agreement With Provision For Scaled Disagreement or Partial Credit, Psychological Bulletin, 1968, Vol. 70, No.4, s. 214-218

Anlamlılık düzeyi için %1 ve %5 düzeylerinden biri, kararı etkilememesi için önceden belirlenir. Büyük örneklem için κ istatistiğini örneklem dağılımı normaldir.⁷⁰ Öte yandan $K = 0$ şeklindeki H_0 hipotezini sınamak için oranlarla çalışıldığında $n \geq 30$ olarak kabul edilebilir.⁷¹

Ret bölgesi ise şu şekilde tanımlanır.

$$\text{Ret bölgesi } z > z_c$$

Burada z test istatistiğini, z_c ise kritik değeri (ret bölgesini kabul bölgesinden ayıran değeri) ifade etmektedir.

Test istatistiği (z) formülü şudur:

$$z = \frac{\kappa - K}{s_\kappa} \quad (2.4)$$

H_0 hipotezine göre $K = 0$ olduğundan formül (2.4) aşağıdaki şekle dönüşür.

$$z = \frac{\kappa}{s_\kappa} \quad (2.5)$$

Formül (2.5)'in paydasında yer alan standart hata ise şu şekilde hesaplanır:⁷²

$$s_\kappa = \sqrt{\frac{p_c}{n(1-p_c)}} \quad (2.6)$$

⁷⁰ Cohen, a.g.k., s. 214.

⁷¹ Çömlükçi, a.g.k., s. 321.

⁷² Cohen, a.g.k., s. 214.

Ret bölgesinin tanımı gereği, hesaplanan test istatistiği kritik değerden (tablo değerinden) büyük olduğunda, başka bir deyişle $z > z_c$ durumunda H_0 hipotezi ret ve H_1 hipotezi kabul edilir: soruya verilen yanıtlara ilişkin iki farklı yanıtlayıcı grup arasında uyuşum vardır. Buna karşılık $z < z_c$ olduğunda H_0 hipotezi reddedilemez. Dolayısıyla soruya verilen yanıtlara ilişkin iki farklı yanıtlayıcı grup arasında uyuşum olmadığı yargısına ulaşılır.

3.1.3. Sıralayıcı, eşit aralıklı ve oranlı ölçekli elde edilen veriler için uyuşum indeksi: tartılandırılmış kapp indeks

Sıralayıcı, eşit aralıklı veya oranlı ölçekle hazırlanmış sorulara verilen yanıtlara ilişkin RXR uyuşum tabloları için hesaplanılacak uyuşum indeksleri ölçüm değerleri arasındaki uyuşum derecesinin yanında uyuşmazlık derecesini de göz önünde bulundurmalıdır.⁷³ Tartılandırılmamış kapp indeks sıralayıcı, eşit aralıklı veya oranlı ölçekle hazırlanmış sorular için sınıflar arasındaki farkı dikkate almaz. Başka bir deyişle uyuşmazlığın önemini göz önünde bulundurmaz.⁷⁴ Bu nedenle uyuşum-uyuşmazlık tartıları tanımlanarak yeni bir kapp indeks olan tartılandırılmış kapp indeks elde edilir.

Tartılandırılmış kapp indeksinde çeşitli şekillerde tanımlanabilen uyuşum-uyuşmazlık tartıları kullanılmaktadır. Uyuşum tartıları w_{ij} , uyuşmazlık tartıları v_{ij} sembolleriyle gösterilir.

Cchetti tarafından verilen sıralayıcı ölçekle elde edilmiş veriler için uyuşum tartıları;

$i, j: 1, \dots, R$

i : satır numarası

j : sütun numarası olmak üzere,

⁷³ Ayhan, a.g.k., s. 6.

⁷⁴ Macdonald - Simpson - Whitfield, a.g.k., s. 12.

$$w_{ij} = 1 - \frac{|i - j|}{R - 1}$$

biçiminde ifade edilir. Eşit aralıklı veya oranlı ölçekle elde edilmiş veriler için uyuşum tartıları aşağıdaki gibi tanımlanır:⁷⁵

$$w_{ij} = 1 - (i-j)^2$$

Uyuşum tartıları kullanılarak tartılandırılmış kappa indeksi şu formülle hesaplanır:

$$K_w = \frac{\sum_{i=1}^R w_{ij} f_{o_{ij}} - \sum_{i=1}^R w_{ij} f_{e_{ij}}}{w_{\max} n - \sum_{i=1}^R w_{ij} f_{e_{ij}}} \quad (2.7)$$

Formül (2.7)'de

$f_{o_{ij}}$: gözlemlenmiş uyuşum frekanslarını,

$f_{e_{ij}}$: beklenen uyuşum frekanslarını

ifade eder.

Gözlemlenmiş ($p_{o_{ij}}$) ve beklenen ($p_{e_{ij}}$) uyuşum oranları kullanılarak formül (2.7)'deki tartılandırılmış kappa indeksi

---

⁷⁵ Macdonald - Simpson - Whitfield, a.g.k., s. 13.

$$p_o^* = \frac{\sum_{i=1}^R w_{ij} p_{o,ij}}{w_{max}} \quad (2.8)$$

$$p_e^* = \frac{\sum_{i=1}^R w_{ij} p_{e,ij}}{w_{max}}$$

çşitliklerinden yararlanarak şu formülle hesaplanır.⁷⁶

$$\kappa_w = \frac{p_o^* - p_e^*}{1 - p_e^*} \quad (2.9)$$

Tartılandırılmış kapa indeksı (κ_w) de tartılandırılmamış kapa indeksı (κ) gibi 0 ile 1 arasında değerler alır. Belli şartlar altında tartılandırılmış kapa indeksı korelasyon katsayısına eşittir. Her $i = j$ için $p_{io} = p_{oj}$ durumunda, eşit aralıklı veya oranlı ölęekle elde edilmiş veriler için hesaplanan tartılandırılmış kapa indeksı korelasyon katsayısına eşit çıkar ($\kappa_w = r$).⁷⁷ Formül (2.7)'de bulunan tartılandırılmış kapa indeks değerinin anlamlılığını sınamak amacıyla soruya verilen yanıtla ilışkin evrendeki iki farklı yanıtlayan grubu arasında uyuruşum olmadığı ($K_w = 0$)⁷⁸ yönündeki H_0 hipotezini test edebiliriz.⁷⁹

Bu sınama için izlenecek aşamalar tartılandırılmamış kapa indeksindeki teste olduğu gibidir. Söz konusu sınama için karar ölçütü

⁷⁶ Cohen, a.g.k., s. 217.

⁷⁷ Macdonald - Simpson - Whitfield, a.g.k., s. 13.

⁷⁸ $K_w = 0$ durumunda, soruya verilecek yanıtla ilışkin evrendeki iki farklı yanıtlayıcı grup arasında uyuruşum olmadığı yönündeki H_0 hipotezini sınamak için evrenle ilgili teorik bir K_w parametresinin varolduğunu ve bunun örnekleme ilgili κ_w istatistiği yardımıyla tahmin edilebileceğini kabul edebiliriz.

⁷⁹ Cohen, a.g.k., s. 217-218.

olarak, büyük örneklem⁸⁰ ($n \geq 30$) durumunda K_w 'nin örnekleme dağılımının normal olduğu yaklaşımına göre z test istatistiği şu şekilde bulunur:

$$z = \frac{\kappa_w - K_w}{S_{\kappa_w}} \quad (2.10)$$

H_0 hipotezine göre $K_w = 0$ olduğundan formül (2.10) aşağıdaki şekle dönüşür.

$$z = \frac{\kappa_w}{S_{\kappa_w}} \quad (2.11)$$

Formül (2.11)'in paydasında yer alan standart hata ise şu şekilde hesaplanır:

$$S_{\kappa_w} = \sqrt{\frac{n \sum_{i=1}^R w_{ij}^2 f_{o_{ij}} - \left(\sum_{i=1}^R w_{ij} f_{o_{ij}} \right)^2}{n \left(w_{\max} n - \sum_{i=1}^R w_{ij} f_{c_{ij}} \right)^2}} \quad (2.12)$$

Formül (2.12)'deki gözlemlenmiş uyuşum frekanslar $f_{o_{ij}}$ ile beklenen uyuşum frekanslar $f_{c_{ij}}$ yerine, uyuşum halindeki gözlemlenmiş ve beklenen oranlar $p_{o_{ij}}$ ve $p_{c_{ij}}$ konarak, standart hata şu şekilde hesaplanır:⁸¹

⁸⁰ $K_w = 0$ şeklindeki H_0 hipotezini sınamak için oranlarla çalışıldığında $n \geq 80$ olarak kabul edilebilir. Ayrıntılı bilgi için bakınız: Çömlekçi, a.g.k., s. 321.

⁸¹ Cohen, a.g.k., s. 217.

$$s_{\kappa_w} = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^R w_{ij}^2 P_{o_{ij}} - \left(\sum_{i=1}^R w_{ij} P_{o_{ij}}\right)^2}{n(w_{\max} - \sum w_{ij} P_{e_{ij}})^2}} \quad (2.13)$$

Seçilen anlamlılık düzeylerine göre κ_w 'nin anlamlılığı sınanır.

3.2.Üç Farklı Yanıtlayan Grubu Olması Durumunda Kullanılan Uyuşum İndeksi

Üç farklı yanıtlayan grubu olduğu durumda sınıflayıcı ölçekle elde edilmiş soruya verilen yanıtlar arasındaki uyuşum indeksi⁸² iki farklı yanıtlayıcı durumunda hesaplanan uyuşum katsayısına benzer. Üç farklı yanıtlayan grubu (m=3) durumunda yanıtlar arasındaki uyuşum indeksi aşağıdaki formülle hesaplanır:

$$K_m = 1 - \left(\frac{A}{n^5}\right) / \left(\frac{A}{n^6}\right)$$

$$K_m = 1 - \frac{nA}{B} \quad (2.14)$$

Formül (2.14)'deki A ve B ifadeleri aşağıdaki gibi tanımlanır.⁸³

⁸² Üç farklı yanıtlayan grubu durumunda kullanılan uyuşum indeksi, iki farklı yanıtlayıcı grubu durumunda hesaplanan tartılandırılmamış ve tartılandırılmış kappa indekslerinden farklı olarak küçük boyutlu majüskül (K) sembolüyle ifade edilecektir.

⁸³ Light, a.g..k., s. 368.

$$\begin{aligned}
A &= \sum_{i \neq j} n_{ijo} \sum_{i \neq l} n_{ioo} n_{ool} \sum_{j \neq l} n_{oyo} n_{ool} \\
&+ \sum_{i \neq l} n_{iol} \sum_{i \neq j} n_{ioo} n_{oyo} \sum_{j \neq l} n_{oyo} n_{ool} \\
&+ \sum_{j \neq l} n_{ojl} \sum_{i \neq j} n_{ioo} n_{oyo} \sum_{i \neq l} n_{ioo} n_{ool}
\end{aligned}$$

v c

$$B = m \sum_{i \neq j} n_{ioo} n_{oyo} \sum_{i \neq l} n_{ioo} n_{ool} \sum_{j \neq l} n_{oyo} n_{ool} \quad (2.15)$$

Burada,

i, j, l : 1, ..., R olmak üzere

i indisi : ilk yanıtlayan grubun benimsediği şık

j indisi : ikinci yanıtlayan grubun benimsediği şık

l indisi : üçüncü yanıtlayan grubun benimsediği şık

(numarası) olduğunda,

n_{ijl} : aynı soruyla ilgilenen ilk yanıtlayan gruptan i 'inci, ikinci yanıtlayan gruptan j 'inci, üçüncü yanıtlayan gruptan l 'inci şıkkı benimseyen yanıtlayan sayısını gösterir.

Üç farklı yanıtlayıcı grubun yanıt seçeneği farklı olan iki soruya verdikleri yanıtlara ilişkin uyuşum tabloları yardımıyla söz konusu yanıtlayıcı grupların marjinal toplamları bulunur; İki ve altı seçenekli iki farklı soru için söz konusu bu değerler Şekil 2.1 ve Şekil 2.2'de gösterilmiştir.⁸⁴

⁸⁴ Light, a.g..k., s. 369.

Üçüncü Yanıtlayan Grubu

Birinci Yanıtlayan Grubu

İkinci Yanıtlayan Grubu

		2		
		n_{012}	n_{022}	
1		n_{011}	n_{021}	n_{102}
1	1	n_{110}	n_{120}	n_{101}
	2	n_{210}	n_{220}	n_{201}
2				

Şekil 2.1. İki Seçenekli Bir Soruya Verilen Yanıtlara İlişkin Üç Farklı Yanıtlayan Grubun Marjinal Topamlarını Gösteren Şekil

Üçüncü Yanıtlayan Grubu

Birinci Yanıtlayan Grubu

İkinci Yanıtlayan Grubu

		6						
		n_{016}	n_{026}	n_{036}	n_{046}	n_{056}	n_{066}	
		5						
		n_{015}	n_{025}	n_{035}	n_{045}	n_{055}	n_{065}	n_{106}
		4						
		n_{014}	n_{024}	n_{034}	n_{044}	n_{054}	n_{064}	n_{105}
		3						
		n_{013}	n_{023}	n_{033}	n_{043}	n_{053}	n_{063}	n_{104}
		2						
		n_{012}	n_{022}	n_{032}	n_{042}	n_{052}	n_{062}	n_{103}
		1						
		n_{011}	n_{021}	n_{031}	n_{041}	n_{051}	n_{061}	n_{102}
1	1	1	2	3	4	5	6	n_{110}
	2	n_{110}	n_{120}	n_{130}	n_{140}	n_{150}	n_{160}	n_{110}
	2	n_{210}	n_{220}	n_{230}	n_{240}	n_{250}	n_{260}	n_{210}
	3	n_{310}	n_{320}	n_{330}	n_{340}	n_{350}	n_{360}	n_{310}
	4	n_{410}	n_{420}	n_{430}	n_{440}	n_{450}	n_{460}	n_{410}
	5	n_{510}	n_{520}	n_{530}	n_{540}	n_{550}	n_{560}	n_{510}
6	n_{610}	n_{620}	n_{630}	n_{640}	n_{650}	n_{660}	n_{610}	

Şekil 2.2. Yanıt Seçeneği Altı Olan Bir Soruya Verilen Yanıtlara İlişkin Üç Farklı Yanıtlayan Grubun Marjinal Topamları

Formül (2.17)'nin paydasında yer alan standart hata ise şu şekilde hesaplanır:

$$s_{K_m} = \sqrt{\frac{p_e}{n(1-p_e)}} \quad (2.18)$$

Formül (2.18)'deki uyuşumun beklencen oranlarının toplamı aşağıdaki gibi tanımlanır:⁸⁸

$$p_e = 1 - \frac{B}{n^6} \quad (2.19)$$

Seçilen anlamlılık düzeylerine göre K_m 'in anlamlılığı sınanır. İki ve üç farklı yanıtlayan grubu olması durumunda kullanılan uyuşum indekslerinin bulunması ve anlamlılık düzeylerinin belirlenmesine ilişkin uygulama denemesine üçüncü bölümde yer verilmiştir. Söz konusu bölümde anne, baba ve öğrenci grubunun aynı soruya verdikleri yanıtlara ilişkin gruplar arası benzerliğin ortaya konulmasına ilişkin bir öndeneme yer almıştır.

---

⁸⁸ Light, a.g.k., s. 369.

BÖLÜM 3

ÜÇ FARKLI YANITLAYAN GRUBUN YANIT UYUŞUMUNUN ÖLÇÜLMESİ İÇİN BİR ÖNDENEME

3.1.Öndenemenin Konusu

1989-1990 Öğretim Yılı'nda Eskişehir Mustafa Kemal İlkokulu'nun 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin televizyon izlemedeki davranış, kanı ve tutumlarına ilişkin aile bireyleri arasındaki yanıt uyuşumunun ölçülmesi için bir öndeneme yapılmıştır. Öndenemede 1989-1990 Öğretim Yılı'nda, bu yıldan önce ve bu yıldan sonra Eskişehir Mustafa Kemal İlkokulu'nun 4. ve 5. sınıflarında öğrencisi bulunan aileler kuramsal çalışma evrenimizi oluşturmaktadır. 1989-1990 Öğretim Yılı'nda Mustafa Kemal İlkokulu'nun 4. ve 5. sınıflarında öğrencisi olan aileler bu çalışma evreni içinden rassal olarak seçildiği varsayılan örneklem olarak tanımlanacaktır. Bu ilkokulun 4. ve 5. sınıflarında okuyan öğrenciler ile anne-babaları sözü edilen aileleri oluşturmaktadır. Öndenemede belirtilen ilkokulun 4. ve 5. sınıflarında öğrencisi olan örneklem birimi niteliğindeki 72 aile, öğrenci-anne-baba gözlem birimlerinden meydana gelmektedir. Sözü edilen öndenemenin konusu gereğince üç grupta toplanan gözlem birimlerinden veri elde etmek amacıyla anket tekniğinden yararlanılmıştır.

3.2.Anket Formunun Hazırlanması

Yapılan öndenemede üç farklı yanıtlayan grubu olan öğrenci, anne, baba gruplarına ilişkin anket formları düzenlenmiştir. Söz konusu anket formlarında yer alan sorular sınıflayıcı, sıralayıcı ve eşit aralıklı ölçeklere göre hazırlanmıştır. EK-1'de verilen anne-babalar ve

öğrencilere uygulanan anket formlarındaki sorular davranış, kanı ve tutum sorularıdır. Bu sorular açık ve kapalı uçlu nitelikte hazırlanmışlardır.

Anne-babalara ve öğrencilere sorulan her soruda tek değişkenin bulunması sağlanmıştır. Öğrenciler ve anne-babalara yöneltilen sorular "*öğrencilerin televizyon programlarından etkilenip etkilenmediği*", "*televizyonun derslere ve kişilik gelişimine etkisi olup-olmadığı*" gibi kanı ve tutumlara ilişkin ve aile içindeki uyumu belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Ayrıca anket formlarında, öğrencilerin hafta arası yatma ve televizyon seyretme saati ile en çok izlenen programlara ilişkin davranış soruları da yer almaktadır.

3.3.Anket Formunun Uygulanması (Öndeneme)

Bu çalışmada öğrencilerin televizyon izlemedeki davranış, kanı ve tutumlarına ilişkin aileler içindeki yanıt uyuşumunun ölçülmesi, ayrıca anket formlarındaki sorulara verilen yanıtlara göre farklı yanıtlayıcılar arasındaki benzerlikler ortaya konulmak istenmiştir. Bu amaçla bu öndenemede kullanılan anket formları yanıtlayanlara elden dağıtılmış ve aynı yolla toplanmıştır. Söz konusu çalışmada 72 öğrencinin yanında 72 anne-babaya da ulaşılması gerekmiş toplam 216 anket formu elden dağıtılmıştır.

3.4. Anne, Baba, Öğrenci Gruplarının Yanıt Uyuşumunu Etkileyebilecek Etmenler

Yapılan öndenemede Mustafa Kemal İlkokulunun 4. ve 5. sınıflarında öğrencisi olan aileler içinde yanıt uyuşumunu etkileyebilecek bazı etmenler göz önünde bulundurulmuştur.

Öğrenci ve anne-babanın anket formlarındaki soruları anlayarak yanıtladıkları varsayılmıştır. Anne-babalar anket formlarındaki sorulara bir açıklama yapılmadan yanıt vermişlerdir. Öğrenciler ilkokulun 4. ve 5. sınıflarında okudukları için veri toplama tekniği anket olmasına rağmen, anket formlarındaki sorular hakkında kendilerine açıklamada bulunulmuştur. Öğrenci ve anne-babalar anket formlarını yanıtlarken birarada bulunmamışlardır. Başka bir deyişle, anket formları ayrı ayrı yanıtlandırıldığından, öğrenci ve anne-baba yanıtları arasında bağımlılık yoktur. Yanıtlar birbirinden bağımsız verilmiştir. Anket formlarında bulunan soruların yanlış anlaşılmayı ve yanlılığı önleyecek şekilde hazırlandığı varsayılmıştır.

3.5. Anne-Baba, Anne-Öğrenci ve Baba-Öğrenci Yanıtları İçin Uyuşum Ölçüleri

Öndenememizde iki farklı yanıtlayan grubunun aynı davranış, kanı ve tutum soruları için verdikleri yanıtlara ilişkin 2x2 ve RxR uyuşum tabloları SPSS/PS+(1986) ve SYSTAT/PC (VERSION 3.0, 1986) paket programları ile elde edilmiştir. EK-2'de verilmiş olan uyuşum tabloları yardımıyla tartılandırılmamış ve tartılandırılmış kappas indeksleri bulunmuştur. Bunlar için anlamlılık sınamaları yapılmıştır.

H_0 hipotezi aynı davranış, kanı ve tutum sorusuna verilen yanıtlara ilişkin bu sınamalarda anne-baba, anne-öğrenci veya baba-öğrenci evren gruplarına ait kappa indeksinin sıfır olduğu, dolayısıyla uyuşum olmadığı,

H_1 hipotezi ise kappa indeksinin (0)'dan büyük olduğu şeklindedir.

Anlamlılık düzeyi için $\alpha = 0,05$ olarak alınmıştır. Test istatistiği z'ye ilişkin formüller yardımıyla bulunan değerler tablo değerleriyle karşılaştırılıp, uyuşum indekslerinin anlamlılıkları ortaya konulmuştur.

3.5.1. Tartılandırılmamış kappa indeksi

Sınıflandırılmış ölçekle hazırlanmış, yanıt seçeneği iki olan davranış, kanı ve tutum sorularına ilişkin tartılandırılmamış kappa indeksleri belirlenmiştir. Tartılandırılmamış kappa indeksleri anne-baba, anne-öğrenci ve baba-öğrenci çiftleri için elde edilen 2x2 uyuşum tabloları yardımıyla bulunmuştur.

Anne-baba çiftlerinin beş aynı soru için verdikleri yanıtlara ilişkin tartılandırılmamış kappa indeksleri ve anlamlılık düzeyleri EK-3'de verilmiştir. "*Çocuğun istediği zaman TV'yi açıp-açmadığı*", "*çocuğun TV seyretmesinin derslerindeki başarısına engel olup-olmadığı*", "*çocuğun isteyerek seyrettiği TV programlarından etkilenip-etkilenmediği*" ve "*çocuğun TV seyretme alışkanlığından memnun olup-olmadığı*" gibi davranış, kanı ve tutum soruları için hesaplanan tartılandırılmamış kappa indeksleri sırasıyla 0,636, 0,472, 0,344 ve 0,382 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre sadece "*çocuğun istediği zaman TV'yi açıp-açmadığı*" sorusuna ilişkin elde edilen tartılandırılmamış kappa indeks değeri (1)'e daha yakın olduğundan dolayı evren anne-baba grubunun verdikleri yanıtlar uyuşum göstermektedir. Ancak söz konusu dört soru için hesaplanan tartılandırılmamış kappa indeksleri istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. "*Televizyonun çocuğunuza vermek istediğiniz terbiye-egitim anlayışına katkısı olup-olmadığı*" tutum sorusu için belirlenen

tartılandırılmamış kapp a indeks değeri 0,231 bulunmuştur. Söz konusu soruya anne-baba gruplarının verdiği yanıtlar uyuşum göstermemektedir. Sözü edilen soru için tartılandırılmamış kapp a indeks değeri istatistiksel olarak önemli bulunamamıştır.

Anne-öğrenci ve baba-öğrenci çiftlerinin "*hafta içi ve/veya hafta sonu TV seyretmenin derslerdeki başarıya engel olup-olmadığı*" ve "*çocuğun isteyerek seyrettiği TV programlarından etkilenip-etkilenmediği*" soruları için verdikleri yanıtlara ilişkin tartılandırılmamış kapp a indeksleri ve bu indekslerin anlamlılık düzeyleri EK-4'de verilmiştir. Bu değerlere göre, "*hafta içi ve/veya hafta sonu TV seyretmenin derslerdeki başarıya engel olup-olmadığı*" sorusuna verilen yanıtlara ilişkin indeks değerleri anne-öğrenci çifti için 0,278 baba-öğrenci çifti için 0,167 bulunmuştur. Bu sonuca göre söz konusu soru için anne-öğrenci ve baba-öğrenci çiftlerinin verdiği yanıtlar uyuşum göstermemektedirler. Söz konusu soru için bulunan indeks değeri anne-öğrenci çifti için istatistiksel olarak anlamlı iken baba-öğrenci çifti için anlamlı bulunamamıştır. "*Çocuğun isteyerek seyrettiği TV programlarından etkilenip-etkilenmediği*" sorusuna verilen yanıtlara ilişkin indeks değeri anne-öğrenci çifti için 0,258, baba-öğrenci çifti için ise 0,068 bulunmuştur. Bu sonuca ilişkin olarak sözü edilen soru için anne öğrenci ve baba-öğrenci çiftinin verdiği yanıtlar uyuşum göstermedikleri gibi belirlenen indeks değerleri de istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır.

3.5.2. Tartılandırılmış kapp a indeksi

Anket formlarındaki sıralayıcı ve eşit aralıklı ölçeklerle hazırlanmış soru yanıtlarına ilişkin tartılandırılmış kapp a indeksleri belirlenmiştir. Tartılandırılmış kapp a indeksleri anne-baba, anne-öğrenci ve baba-öğrenci çiftleri için elde edilen RxR uyuşum tabloları yardımıyla

hesaplanmıştır.

Anne-babaların beş soru için verdikleri yanıtlara ilişkin tartılandırılmış kappa indeksleri ve bu indekslerin anlamlılık düzeyleri EK-5'de verilmiştir. EK-5'de verilen değerlere göre "*çocuğun genellikle hafta içinde hangi saatte yattığı ve televizyonun hafta içinde hangi saatte kapandığı*" gibi davranış sorularına ilişkin tartılandırılmış kappa indeksleri sırasıyla 0,601 ve 0,455 olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre her iki soru için sadece "*çocuğunuz genellikle hafta içinde hangi saatte yatar?*" sorusuna evren anne-baba grubunun verdiği yanıtlar uyuşum gösterirler. Ancak söz konusu iki soru için evren anne-baba grubu için bulunan indeks değerleri istatistiksel olarak anlamlıdır.

"*Çocuğun en çok severek seyrettiği programlar içinde ise haberler, spor yayınları, eğitici-tanıtıcı belgesel filmler, TV'de sinema (Türk filmi), TV'de sinema (yabancı film) ve çizgi filmler*" sorusu için bulunan tartılandırılmış kappa indeks değerleri sırasıyla 0,508, 0,497, 0,527, 0,185, 0,381 ve 0,237 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre sadece haberler ve eğitici-tanıtıcı, belgesel filmleri sıralayan anne-babaların yanıtları uyuşum içindedirler. Sözü edilen altı program için elde edilen tartılandırılmış kappa indeksleri istatistiksel olarak anlamlıdır. "*Yerli-yabancı müzik eğlence programları, yarışma programları ve magazin haber programları*" için bulunan tartılandırılmış kappa indeksleri sırasıyla 0,149, 0,157 ve 0,212'dir. Bu sonuçlara göre söz konusu programları sıralayan anne-babaların yanıtları uyuşum göstermedikleri gibi belirlenen indeks değerleri de istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır.

"*Çocuğunuzla birlikte televizyon seyretmeniz sizinle çocuğunuz arasındaki bağı kuvvetlendirdiğine katılıp-katılmama*" sorusu ile "*televizyon seyretmenin çocukların kişiliklerinin gelişmesinde oynadığı rolün önemli olup-olmadığı*" sorusu için bulunan tartılandırılmış kappa indeksleri 0,209 ve 0,228 olarak bulunmuştur. Bu değerlere göre her iki

soru için anne-baba çiftinin yanıtları uyuşum göstermemektedir. Buna karşılık söz konusu sorular için belirlenen indeksler istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Anne-öğrenci, baba-öğrenci çiftlerinin "*çocuğun hafta içinde yatma saatinin kaç olduğu*" ve "*en çok seyredilen programlar*" soruları için verdikleri yanıtlara ilişkin bulunan tartılandırılmış kapp indeksleri ve anlamlılık düzeyleri EK-6'da verilmiştir. Bu değerlere göre "*çocuğun hafta içinde yatma saatinin kaç olduğu*" davranış sorusuna ilişkin anne-öğrenci, baba-öğrenci çiftleri için bulunan tartılandırılmış kapp indeks değerleri sırasıyla 0,484 ve 0,523 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu soru için sadece baba-öğrenci çiftinin verdikleri yanıtlar uyuşum içindedirler. Buna rağmen sözü edilen soruya ilişkin anne-öğrenci ve baba-öğrenci çifti için bulunan indeks değerleri istatistiksel olarak anlamlıdır.

En çok seyredilen programlardan "*spor yayınlarına*" ilişkin anne-öğrenci, baba-öğrenci çiftleri için bulunan tartılandırılmış kapp indeksleri sırasıyla 0,297 ve 0,451 olarak bulunmuştur. "*TV'de sinema (Türk filmi) ile TV'de sinema (yabancı film)*" ya ilişkin bulunan tartılandırılmış kapp indeksleri anne-öğrenci çifti için 0,217 ve 0,261, baba-öğrenci çifti için 0,068 ve 0,181 olarak hesaplanmıştır. Sözü edilen üç programı sıralayan söz konusu çiftlerin yanıtları uyuşum göstermemektedir. Buna karşılık "*spor yayınlarına*" ilişkin anne-öğrenci, baba-öğrenci çiftleri için bulunan indeks değerleri istatistiksel olarak anlamlıdır. "*TV'de sinema (Türk filmi) ile TV'de sinema (yabancı film)*"ya ilişkin indeks değerleri sadece anne-öğrenci çifti için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuşken baba-öğrenci çifti için anlamlı bulunamamıştır. "*Haberler, eğitici-tanıtıcı belgesel filmler, yerli-yabancı müzik eğlence programları, çizgi filmler, yarışma programları ve magazin-haber programları*"na ilişkin bulunan tartılandırılmış kapp indeksleri anne-öğrenci çifti için 0,126, 0,142, 0,209, 0,156, 0,125 ve 0,153, baba-öğrenci çifti için 0,223, 0,141, 0,058, 0,100, 0,129 ve 0,064 olarak belirlenmiştir. Bu

sonuçlara göre söz konusu programları sıralayan çiftlerin yanıtları uyuşum göstermemektedir. Sözü edilen programlara ilişkin anne-öğrenci ve baba-öğrenci çiftleri için bulunan indeks değerleri istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır.

3.6. Anne-Baba-Öğrenci Yanıtları Uyuşum İndeksi

Anne-baba-öğrenci gruplarının aynı dört soru için verdikleri yanıtlara ilişkin uyuşum tabloları SPSS/PC ve SYSTAT/PC paket programları ile elde edilmiştir. EK-7'de verilen anne-baba-öğrenci üçlü grubun bir sorunun aynı veya farklı şıklarını benimseyen anne, baba, öğrenci sayılarını ve marjinal toplamlarını gösteren şekiller yardımıyla üç farklı yanıtlayan grubu arasındaki uyuşum indeksleri bulunmuştur. Söz konusu indeksler ve anlamlılık düzeyleri EK-8'de verilmiştir. Uyuşum indeksleri sınıflayıcı ölçekle hazırlanmış sorular yanında sıralayıcı ve eşit aralıklı ölçekle hazırlanmış sorular içinde önemli bir bilgi kaybına yol açmayacağı düşünülerek hesaplanmıştır. Aynı dört soruyu yanıtlayacak anne-baba-öğrenci evren grupları için hesaplanan kapa indeksinin 0'a eşit olduğu görüşü sınanmıştır.

H_0 hipotezi ise aynı davranış, kanı ve tutum sorusuna verilen yanıtlara ilişkin çalışma evrenine ait anne-baba-öğrenci gruplarının arasında uyuşum olmadığı,

H_1 hipotezi ise kapa indeksinin 0'dan büyük olduğu şeklindedir.

Anlamlılık düzeyi için iki farklı yanıtlayan grubunda olduğu gibi $\alpha = 0,05$ olarak alınmıştır.

"Hafta içi velveya hafta sonu TV seyretmenin öğrencinin derslerindeki başarısına engel olup-olmadığı" ve "çocuğun hafta içinde yatma saatinin kaç olduğu" sorularına ilişkin hesaplanılan uyuşum indeksleri sırasıyla 0,287 ve 0,53 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre üç farklı yanıtlayan grubu sadece "çocuğun hafta içinde yatma saatinin kaç

olduğu" sorusuna verdikleri yanıtlara göre uyuşum içindedirler. Buna karşılık söz konusu iki soruya ilişkin bulunan indeks değeri istatistiksel olarak anlamlıdır.

"*En çok seyredilen programlardan haberler, spor yayınları, eğitici-tanıtıcı belgesel filmler, TV'de sinema (Türk filmi), TV'de sinema (Yabancı film), yerli-yabancı müzik eğlence programları, çizgi filmler, yarışma ve magazin-haber programları*" ile "*öğrencinin isteyerek seyrettiği televizyon programlarından etkilenip-etkilenmediği*" sorularına ilişkin her üç yanıtlayan grubu için hesaplanan uyuşum indeksleri sırasıyla 0,16, 0,26, 0,47, 0,16, 0,54, 0,35, 0,25, 0,21, 0,35 ve 0,334 olarak hesaplanmıştır. Bu değerlere göre de üç farklı yanıtlayıcı grubu sözü edilen sorulara verdikleri yanıtlara göre uyuşum göstermedikleri gibi belirlenen indeks değeri de istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır..

SONUÇ

Toplumsal bilimlerde başlıca veri toplama tekniklerinden birisi olan anket tekniği kullanıldığında, anket formunun düzenlenmesi önem taşır. Bazı çalışmalarda anket formunda yer alan sorulara verilen yanıtlara ilişkin farklı yanıtlayan grupları arasındaki benzerlikler ortaya konulmak istenebilir. Bu amaçla çalışmamızda aynı soruya verilen yanıtlara ilişkin iki ve üç farklı yanıtlayan grubu arasındaki uyuşumun ölçülmesi üzerinde durulmuştur.

Araştırmaya geçmeden önce anket formunda yer alan aynı sorulara verilen yanıtlara ilişkin farklı yanıtlayan grubu arasındaki uyuşum belirlenebilir. Bu nedenle anket düzenleme sürecinin bir aşaması olan öndenemenin gerçekleştirilmesi gerekebilir. Bu amaçla çalışmamızda, Eskişehir Mustafa Kemal İlkokulu'nun (1989-1990 Öğretim Yılı'nda) 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin televizyon izlemedeki davranış, kanı ve tutumlarına ilişkin aile içindeki uyuşumun ölçülmesine yönelik yapılan bir ödenemeye yer verilmiştir. Söz konusu ödenemedeki aileler öğrenci ve anne-babadan oluşmaktadır.

Uygulamamızda öğrencilerin televizyon izlemedeki davranışlarına yönelik sorulara verilen yanıtlarda genellikle anne-baba, anne-öğrenci ve baba-öğrenci çiftleri ve anne-baba-öğrenci üçlü grubun uyuşum içinde oldukları belirlenmiştir. Bu sorulara ilişkin söz konusu çift ve grup için bulunan indeks değerleri istatistiksel olarak anlamlıdır. Kanı ve tutum sorularına ilişkin verilen yanıtlar arasındaki uyuşum baba-öğrenci çifti ve öğrenci-anne-baba üçlüsüne göre anne-baba ve anne-öğrenci çiftleri arasında daha fazladır. Genelde bu sorulara ilişkin sözü edilen çift ve grup için bulunan indeks değerleri istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır. Bu sonuçlara bağlı olarak anne, baba ve öğrenci grubu arasında uyuşum olup-olmadığı ortaya konulurken, sınıflayıcı, sıralayıcı, eşit aralıklı veya oranlı ölçekle hazırlanmış soruları için uyuşum indekslerinin hesaplanması uygundur. Ancak sıralayıcı, eşit aralıklı veya oranlı ölçekle hazırlanmış aynı sorulara anne, baba ve öğrenci grubun verdiği yanıtlara ilişkin olarak hesaplanan kapa indekslerinde kullanılan tartıların anlamlılık sınaması sonuçlarını etkileyebileceği düşünülmelidir.

EKLER

EK-1: Eskişehir Mustafa Kemal İlkokulu Öğrencilerinin Televizyon İzlemedeki Davranış, Kanı ve Tutumlarına İlişkin Aile İçindeki Yanıt Uyuşumunun Ölçülmesi Amacıyla Öğrenci ve Anne-Babalara Uygulanan Anket Formları

GÖRÜŞÜLEN ANNENİN
ADI SOYADI:

MUSTAFA KEMAL İLKOKULU'NDA OKUYAN 4. ve 5. SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN TELEVİZYON İZLEMEDEKİ DAVRANIŞ, KANI ve
TUTUMLARINA İLİŞKİN AİLE İÇİNDEKİ YANIT UYUŞUMUNUN
ÖLÇÜLMESİNE İLİŞKİN ÖNDENEMENİN ANNELER İÇİN ANKET FORMU

İyi günler efendim. Anadolu Üniversitesi'nden geliyoruz. Üniversite'nin Fen Edebiyat Fakültesi İstatistik Bölümü'nden çocuğunuzun günümüzde en etkili iletişim araçlarından birisi olan televizyon izlemedeki davranış, kanı ve tutumlarına ilişkin aile içindeki yanıt uyuşumunun ölçülmesi amacıyla bir öndeneme yapmaktayız. Bu çalışma için hazırlanmış bulunan anket formunu doldurmada yardımlarınız için teşekkür ederiz.

BÖLÜM A

A.1. Çocuğunuz günümüzde yaygın iletişim araçlarından birisi olan televizyonu seyrediyor mu?

( ) Evet

( ) Hayır (Anket formunu doldurma işlemi tamamlanmıştır)

A.2. Çocuğunuz genellikle *hafta içinde* hangi saatte yatar? .....

A.3. Çocuğunuz genellikle *hafta sonunda* (cuma-cumartesi) hangi saatte yatar? .....

A.4. Televizyonun *hafta içinde* evde *ilk açılış* ve *son kapanış* saatleri

Açılış Kapanış

.....

.....

A.5. Televizyonun *hafta sonunda* (cuma-cumartesi-pazar) evde *ilk açılış* ve *son kapanış* saatleri

Açılış Kapanış

.....

.....

A.6. Çocuğunuz istediği zaman TV'yi açabilir mi?

( ) Açabilir

( ) Açamaz

A.7. Çocuğunuz seyretmek için *en çok* tercih ettikleri 5 programı numara vererek sıralayınız (en çok tercih ettiği programa 1 vererek, 1'den 5'e kadar sıralıyınız).

Haberler ( )

Açılış ve/veya kapanış haberleri ( )

Spor yayınları ( )

Reklamlar ( )

Eğitici, tanıtıcı belgesel filmler ( )

TV'de sinema (Türk filmi) ( )

TV'de sinema (Yabancı film) ( )

Yerli-Yabancı diziler ( )

Yerli-Yabancı müzik eğlence programları ( )

Çizgi filmler ( )

Çocuk programları ( )

Yarışma programları ( )

Kuşak programları ( )

Magazin ve haber programları ( )

Dini yayınlar ( )

- Okul televizyonu ( )
Diğer ( )

BÖLÜM B

B.1. Çocuğunuzla birlikte televizyon seyretmenizin sizinle çocuğunuz arasındaki *bağı* kuvvetlendirdiğine

- ( ) Kesinlikle katılıyorum
( ) Katılıyorum
( ) Kararsızım
( ) Karşıyım
( ) Kesinlikle karşıyım

B.2. Televizyon seyretmenin çocukların kişiliklerinin gelişmesinde oynadığı *rol*

- ( ) Çok önemli
( ) Oldukça önemli
( ) Kararsızım
( ) Önemli değil
( ) Hiç önemli değil

B.3. Televizyonun çocuğunuza vermek istediğiniz *terbiye ve eğitim* anlayışına katkısı oluyor mu?

- ( ) Oluyor
( ) Olmuyor

B.4. Çocuğunuzun *hafta içi ve/veya hafta sonu* televizyon seyretmesi derslerindeki başarısına engel

- ( ) Oluyor
( ) Olmuyor

B.5. Çocuğunuzun *isteyerek seyrettiği* televizyon programlarından

- ( ) Etkileniyor
( ) Etkilenmiyor

B.6. Çocuğunuzun T.V. seyretme alışkanlığından memnun musunuz?

( ) Memnunum

( ) Memnun değilim (B7. Soruya geçiniz)

B.7. Çocuğumun T.V. seyretme alışkanlığından memnun değilim, çünkü

.....

GÖRÜŞÜLEN BABANIN
ADI SOYADI:

MUSTAFA KEMAL İLKOKULU'NDA OKUYAN 4. ve 5. SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN TELEVİZYON İZLEMEDEKİ DAVRANIŞ, KANI ve
TUTUMLARINA İLİŞKİN AİLE İÇİNDEKİ YANIT UYUŞUMUNUN
ÖLÇÜLMESİ AMACIYLA YAPILAN ÖNDENEMENİN BABALAR İÇİN ANKET
FORMU

İyi günler efendim. Anadolu Üniversitesi'nden geliyoruz.
Üniversite'nin Fen Edebiyat Fakültesi İstatistik Bölümü'nden çocuğunuzun
günümüzde en etkili iletişim araçlarından birisi olan televizyon
izlemedeki davranış, kanı ve tutumlarına ilişkin aile içindeki yanıt
uyuşumunun ölçülmesi amacıyla bir öndeneme yapmaktayız. Bu çalışma
için hazırlanmış bulunan anket formunu doldurmada yardımlarınız için
teşekkür ederiz.

BÖLÜM A

A.1. Çocuğunuz günümüzde yaygın iletişim araçlarından birisi olan
televizyonu seyrediyor mu?

( ) Evet

( ) Hayır (Anket formunu doldurma işlemi tamamlanmıştır)

A.2. Çocuğunuz genellikle *hafta içinde* hangi saatte yatar? .....

A.3. Çocuğunuz genellikle *hafta sonunda* (cuma-cumartesi) hangi saatte
yatar? .....

A.4. Televizyonun *hafta içinde* evde *ilk açılış* ve *son kapanış* saatleri

Açılış

Kapanış

.....

.....

A.5. Televizyonun *hafta sonunda* (cuma-cumartesi-pazar) evde *ilk açılış* ve *son kapanış* saatleri

Açılış	Kapanış
.....	.....

A.6. Çocuğunuz istediği zaman TV'yi açabilir mi?

( ) Açabilir

( ) Açamaz

A.7. Çocuğunuzun seyretmek için *en çok* tercih ettikleri 5 programı numara vererek sıralayınız (en çok tercih ettiği programa 1 vererek, 1'den 5'e kadar sıralıyınız).

Haberler	( )
Açılış ve/veya kapanış haberleri	( )
Spor yayınları	( )
Reklamlar	( )
Eğitici, tanıtıcı belgesel filmler	( )
TV'de sinema (Türk filmi)	( )
TV'de sinema (Yabancı film)	( )
Yerli-Yabancı diziler	( )
Yerli-Yabancı müzik eğlence programları	( )
Çizgi filmler	( )
Çocuk programları	( )
Yarışma programları	( )
Kuşak programları	( )
Magazin ve haber programları	( )
Dini yayınlar	( )
Okul televizyonu	( )
Diğer	( )

BÖLÜM B

- B.1. Çocuğunuzla birlikte televizyon seyretmenizin sizinle çocuğunuz arasındaki *bağı* kuvvetlendirdiğine
- ( ) Kesinlikle katılıyorum
- ( ) Katılıyorum
- ( ) Kararsızım
- ( ) Karşıyım
- ( ) Kesinlikle karşıyım
- B.2. Televizyon seyretmenin çocukların kişiliklerinin gelişmesinde oynadığı *rol*
- ( ) Çok önemli
- ( ) Oldukça önemli
- ( ) Kararsızım
- ( ) Önemli değil
- ( ) Hiç önemli değil
- B.3. Televizyonun çocuğunuza vermek istediğiniz *terbiye ve eğitim* anlayışına katkısı oluyor mu?
- ( ) Oluyor
- ( ) Olmuyor
- B.4. Çocuğunuzun *hafta içi ve/veya hafta sonu* televizyon seyretmesi derslerindeki başarısına engel
- ( ) Oluyor
- ( ) Olmuyor
- B.5. Çocuğunuzun *isteyerek seyrettiği* televizyon programlarından
- ( ) Etkileniyor
- ( ) Etkilenmiyor
- B.6. Çocuğunuzun T.V. seyretme alışkanlığından memnun musunuz?
- ( ) Memnunum
- ( ) Memnun değilim (C.7. Soruya geçiniz)
- B.7. Çocuğumun T.V. seyretme alışkanlığından memnun değilim, çünkü
- .....

GÖRÜŞÜLEN ÖĞRENCİNİN

ADI SOYADI:

SINIFI:

MUSTAFA KEMAL İLKOKULU'NDA OKUYAN 4. ve 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TELEVİZYON İZLEMEDEKİ DAVRANIŞ, KANI ve TUTUMLARINA İLİŞKİN AİLE İÇİNDEKİ YANIT UYUŞUMUNUN ÖLÇÜLMESİ AMACIYLA YAPILAN ÖNDENEMENİN ÖĞRENCİLER İÇİN ANKET FORMU

İyi günler Anadolu Üniversitesi'nden geliyoruz. Üniversite'nin Fen Edebiyat Fakültesi İstatistik Bölümü'nden günümüzde en etkili iletişim araçlarından birisi olan televizyon izlemedeki davranış, kani ve tutumlarına ilişkin aile içindeki yanıt uyuşumunun ölçülmesi amacıyla bir öndeneme yapmaktayız. Bu çalışmada yardımınız için teşekkür ederiz.

BÖLÜM A

A.1. Günümüzde en yaygın haberleşme araçlarından birisi olan televizyonu seyrediyor musunuz?

( ) Evet

( ) Hayır

A.2. *Hafta içi* saat kaçta yatıyorsunuz? .....

A.3. *Hafta sonu* (cuma-cumartesi) saat kaçta yatıyor sunuz? .....

A.4. Hafta içi hangi saatlerde televizyon seyrediyor sunuz?

Gündüz

Gece

.....

.....

A.5. Hafta sonu (cuma-cumartesi-pazar) hangi saatlerde televizyon seyrediyor sunuz?

Gündüz

Gece

.....

.....

A.6. En çok severek seyrettiğiniz 5 programı sıralayınız (En çok tercih ettiğiniz programa 1 vererek, 1'den 5'e kadar sıralıyorsunuz).

Haberler	( )
Açılış ve/veya kapanış haberleri	( )
Spor yayınları	( )
Reklamlar	( )
Eğitici, tanıtıcı belgesel filmler	( )
TV'de sinema (Türk filmi)	( )
TV'de sinema (Yabancı film)	( )
Yerli-Yabancı diziler	( )
Yerli-Yabancı müzik eğlence programları	( )
Çizgi filmler	( )
Çocuk programları	( )
Yarışma programları	( )
Kuşak programları	( )
Magazin ve haber programları	( )
Dini yayınlar	( )
Okul televizyonu	( )
Diğer	( )

BÖLÜM B

B.1. İsteyerek seyrettiğim televizyon programlarından

- ( ) Etkileniyorum
 ( ) Etkilenmiyorum

B.2. *Hafta içi* ve/veya *hafta sonu* televizyon seyretmeniz derslerinizdeki başarınıza engel

- ( ) Oluyor
 ( ) Olmuyor

B.3. *Hafta içinde* hangi saatlerde televizyon seyretmek isterdiniz

Gündüz

Gece

.....

.....

B.4. *Hafta sonunda* (cuma-cumartesi-pazar) hangi saatlerde televizyon seyretmek isterdiniz?

EK-2 : Aynı Soruya Verilen Yanıtlara İlişkin Anne-Baba, Anne-Öğrenci, Baba-Öğrenci Çiftleri Arasındaki Uyuşum Tabloları

Soru: Çocuğunuz istediği zaman TV'yi açabilir mi?

Tablo: 1

		Babalar		
A n n e l e r		Açabilir	Açamaz	TOPLAM
	Açabilir	64	2	66
	Açamaz	2	4	6
	TOPLAM	66	6	72

Soru: Televizyonun çocuğunuza vermek istediğiniz terbiye-egitim anlayışına katkısı oluyor mu?

Tablo: 2

		Babalar		
A n n e l e r		Oluyor	Olmuyor	TOPLAM
	Oluyor	45	11	56
	Olmuyor	9	7	16
	TOPLAM	54	18	72

Soru: Çocuğunuzun TV seyretme alışkanlığından memnun musunuz?

Tablo: 3

		Babalar		
A n n e l e r		Memnun	Memnun Değilim	TOPLAM
	Memnunum	33	4	37
	Memnun Değilim	18	17	35
	TOPLAM	51	21	72

Soru: Çocuğunuzun hafta içi ve/veya hafta sonu televizyon seyretmesi derslerindeki başarısına engel oluyor mu?

Tablo: 4

Babalar

	Oluyor	Olmuyor	TOPLAM
Oluyor	24	7	31
Olmuyor	12	29	41
TOPLAM	36	36	72

Tablo: 5

Öğrenciler

	Oluyor	Olmuyor	TOPLAM
Oluyor	25	6	31
Olmuyor	21	20	41
TOPLAM	46	26	72

Tablo: 6

Öğrenciler

	Oluyor	Olmuyor	TOPLAM
Oluyor	26	10	36
Olmuyor	20	16	36
TOPLAM	46	26	72

Soru: Çocuğunuz isteyerek seyrettiğı televizyon programlarından etkilenip-etkilenmemesi

Tablo: 7

Öğrenciler

	Etkileniyor	Etkilenmiyor	TOPLAM
Etkileniyor	7	7	14
Etkilenmiyor	12	46	58
TOPLAM	19	53	72

Tablo: 8

Babalar

	Etkileniyor	Etkilenmiyor	TOPLAM
Etkileniyor	6	8	14
Etkilenmiyor	6	52	58
TOPLAM	12	60	72

Tablo: 9

Öğrenciler

	Etkileniyor	Etkilenmiyor	TOPLAM
Etkileniyor	4	8	12
Etkilenmiyor	15	45	60
TOPLAM	19	53	72

Soru: Çocuğunuz genellikle hafta içinde hangi saatte yatar? (Hafta içinde hangi saatte yatarsınız?)

Tablo: 10

Babalar						
Saatler	19.00-20.00	20.00-21.00	21.00-22.00	22.00-23.00	23.00-24.00	TOPLAM
19.00-20.00	1	0	1	0	0	2
20.00-21.00	0	0	0	0	0	0
21.00-22.00	0	1	28	5	0	34
22.00-23.00	0	0	9	23	1	33
23.00-24.00	0	0	0	3	0	3
TOPLAM	1	1	38	31	1	72

A
n
n
e
l
e
r

Tablo: 11

Öğrenciler							
Saatler	19.00-20.00	20.00-21.00	21.00-22.00	22.00-23.00	23.00-24.00	24.00-+	TOPLAM
19.00-20.00	0	2	0	0	0	0	2
20.00-21.00	0	0	0	0	0	0	0
21.00-22.00	0	2	25	7	0	0	34
22.00-23.00	0	0	11	20	1	1	33
23.00-24.00	0	0	2	1	0	0	3
24.00-+	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM	0	4	38	28	1	1	72

A
n
n
e
l
e
r

Soru: Çocuğunuz genellikle hafta içinde hangi saatte yatar? (Hafta içinde hangi saatte yatarsınız?)

Tablo 12

Öğrenciler

Saatler	19.00-20.00	20.00-21.00	21.00-22.00	22.00-23.00	23.00-24.00	24.00-+	TOPLAM
19.00-20.00	0	1	0	0	0	0	1
20.00-21.00	0	0	0	1	0	0	1
21.00-22.00	0	2	31	5	0	0	38
22.00-23.00	0	1	7	21	1	1	31
23.00-24.00	0	0	0	1	1	0	1
24.00-+	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM	0	4	38	28	1	1	72

B
a
b
a
l
a
r

Soru: Televizyonun hafta içinde kapanış saati

Tablo 13

Babalar

Saatler	20.00-21.00	21.00-22.00	22.00-23.00	23.00-24.00	24.00-+	TOPLAM
20.00-21.00	0	0	0	0	0	0
21.00-22.00	0	0	1	0	0	1
22.00-23.00	1	0	9	4	2	16
23.00-24.00	0	0	3	23	8	34
24.00-+	0	1	2	5	13	21
TOPLAM	1	1	15	32	23	72

A
n
n
e
l
e
r

Soru: Çocuğunuzun Seyretmek İçin Tercih Ettiği Programlar

Haberler

Tablo: 14

		Babalar						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
A n n e l e r	0	62	1	1	0	1	1	66
	1	0	0	0	0	0	0	0
	2	1	0	1	0	0	0	2
	3	0	0	0	0	0	0	0
	4	1	0	0	2	1	0	4
	5	0	0	0	0	0	0	0
	TOPLAM	64	1	2	2	2	1	72

Tablo:15

		Öğrenciler						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
B a b a l a r	0	59	0	1	2	3	1	66
	1	0	0	0	0	0	0	0
	2	1	0	1	0	0	0	2
	3	0	0	0	0	0	0	0
	4	3	0	0	1	0	0	4
	5	0	0	0	0	0	0	0
	TOPLAM	63	0	2	3	3	1	72

Tablo: 16

		Öğrenciler						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
B a b a l a r	0	40	0	1	0	2	1	44
	1	1	7	0	1	0	1	10
	2	2	0	1	0	3	1	7
	3	1	1	0	1	1	0	4
	4	0	0	0	0	0	1	1
	5	4	1	0	0	1	0	6
	TOPLAM	48	9	2	2	7	4	72

Spor Yayınları

Tablo: 17

		Babalar						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
A n n e l e r	0	42	1	0	1	0	0	44
	1	0	6	2	2	0	0	10
	2	0	2	2	2	0	1	7
	3	0	0	1	2	1	0	4
	4	0	0	0	0	1	0	1
	5	4	2	0	0	0	0	6
	TOPLAM	46	11	5	7	2	1	72

Tablo:18

		Öğrenciler						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
B a b a l a r	0	40	0	1	0	2	1	44
	1	1	7	0	1	0	1	10
	2	2	0	1	0	3	1	7
	3	1	1	0	1	1	0	4
	4	0	0	0	0	0	1	1
	5	4	1	0	0	1	0	6
	TOPLAM	48	9	2	2	7	4	72

Tablo: 19

		Öğrenciler						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
B a b a l a r	0	43	0	1	0	2	0	46
	1	2	6	0	0	2	1	11
	2	1	2	0	1	0	1	5
	3	2	1	1	0	2	1	7
	4	0	0	0	1	0	1	2
	5	0	0	0	0	1	0	1
	TOPLAM	48	9	2	2	7	4	72

Eğitici ve Tanıtıcı Belgesel Filmler

Tablo: 20

		Babalar						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
A n n e l e r	0	49	0	1	2	1	1	54
	1	0	0	0	2	0	0	2
	2	1	0	1	0	0	1	3
	3	2	0	0	1	1	0	4
	4	0	1	0	0	0	0	1
	5	2	0	1	0	0	5	8
	TOPLAM	54	1	3	5	2	7	72

Tablo: 21

		Öğrenciler						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
A n n e l e r	0	44	0	3	1	1	5	54
	1	0	1	1	0	0	0	2
	2	1	1	1	0	0	0	3
	3	3	0	0	0	0	1	4
	4	1	0	0	0	0	0	1
	5	5	1	0	0	0	2	8
	TOPLAM	54	3	5	1	1	8	72

Tablo: 22

		Öğrenciler						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
B a b a l a r	0	44	1	2	1	1	5	54
	1	1	0	0	0	0	0	1
	2	1	0	1	0	0	1	3
	3	2	1	2	0	0	0	5
	4	1	0	0	0	0	1	2
	5	5	1	0	0	0	1	7
	TOPLAM	54	3	5	1	1	8	72

TV'de Sinema (Türk filmi)

Tablo: 23

Babalar

	0	1	2	3	4	5	TOPLAM
0	12	0	4	3	3	1	23
1	0	3	1	0	2	0	6
2	0	1	4	3	3	0	11
3	1	3	2	7	1	1	15
4	0	1	3	4	1	2	11
5	2	1	3	0	0	0	6
TOPLAM	15	9	17	17	10	4	72

A
n
n
e
l
e
r

Tablo: 24

Öğrenciler

	0	1	2	3	4	5	TOPLAM
0	14	0	5	0	2	2	23
1	1	3	1	1	0	0	6
2	1	4	2	1	1	2	11
3	4	2	2	3	1	3	15
4	3	2	1	3	1	1	11
5	1	0	2	1	1	1	6
TOPLAM	24	11	13	9	6	9	72

A
n
n
e
l
e
r

Tablo : 25

Öğrenciler

	0	1	2	3	4	5	TOPLAM
0	8	0	3	0	3	1	15
1	1	3	2	2	0	1	9
2	5	4	2	2	1	3	17
3	4	2	3	5	1	2	17
4	4	1	3	0	1	1	10
5	2	1	0	0	0	1	4
TOPLAM	24	11	13	9	6	9	72

B
a
b
a
l
a
r

TV Sinema (Yabancı Film)

Tablo : 26

		Babalar						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
A n n e l e r	0	53	0	1	1	4	5	61
	1	0	0	0	0	0	0	0
	2	0	0	0	0	0	0	0
	3	3	0	0	1	0	1	5
	4	3	0	0	0	0	0	3
	5	2	0	0	0	1	0	3
	TOPLAM	61	0	1	2	2	6	72

Tablo : 27

		Öğrenciler						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
A n n e l e r	0	28	1	3	4	5	1	42
	1	0	0	0	0	0	0	0
	2	1	1	0	2	0	0	4
	3	1	1	0	4	0	0	6
	4	3	0	2	2	5	0	12
	5	3	2	2	0	1	0	8
	TOPLAM	36	5	7	12	11	1	72

Tablo : 28

		Öğrenciler						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
B a b a l a r	0	30	0	3	7	6	0	46
	1	0	0	1	2	0	0	3
	2	1	2	1	0	1	0	5
	3	1	0	0	1	1	1	4
	4	3	1	1	2	2	0	9
	5	1	2	1	0	1	0	5
	TOPLAM	36	5	7	12	11	1	72

Yerli/Yabancı Müzik Eğlence Programları

Tablo : 29

		Babalar						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
A n n e l e r	0	53	0	1	1	4	5	61
	1	0	0	0	0	0	0	0
	2	0	0	0	0	0	0	0
	3	3	0	0	1	0	1	5
	4	3	0	0	2	4	0	3
	5	2	0	0	0	1	0	3
	TOPLAM	61	0	1	4	9	6	72

Tablo : 30

		Öğrenciler						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
A n n e l e r	0	53	0	0	2	2	4	61
	1	0	0	0	0	0	0	0
	2	0	0	0	0	0	0	0
	3	3	0	0	0	0	2	5
	4	2	0	0	1	0	0	3
	5	2	0	0	0	0	1	3
	TOPLAM	60	0	0	3	2	7	72

Tablo : 31

		Öğrenciler						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
B a b a l a r	0	51	0	0	3	2	5	61
	1	0	0	0	0	0	0	0
	2	1	0	0	0	0	0	1
	3	2	0	0	0	0	0	2
	4	1	0	0	0	0	1	2
	5	5	0	0	0	0	1	6
	TOPLAM	60	0	0	3	2	7	72

Çizgi Filmler

Tablo : 32

		Babalar						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
A n n e l e r	0	6	1	0	0	0	1	8
	1	6	15	6	2	2	3	34
	2	2	3	3	1	0	2	11
	3	2	2	3	1	1	1	10
	4	0	1	1	2	1	1	6
	5	2	0	0	0	0	1	3
	TOPLAM	18	22	13	6	4	9	72

Tablo : 33

		Öğrenciler						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
A n n e l e r	0	3	2	1	2	0	0	8
	1	4	17	6	5	2	0	34
	2	1	3	4	1	1	1	11
	3	2	2	1	2	2	1	10
	4	0	2	2	0	1	1	6
	5	0	3	0	0	0	0	3
	TOPLAM	10	29	14	10	6	3	72

Tablo : 34

		Öğrenciler						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
B a b a l a r	0	5	8	2	1	2	0	18
	1	1	11	6	3	0	1	22
	2	2	4	1	3	2	1	13
	3	0	3	1	0	1	1	6
	4	1	1	1	0	1	0	4
	5	1	2	3	3	0	0	9
	TOPLAM	10	29	14	10	6	3	72

Yarışma Programları

Tablo : 35

		Babalar						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
A n n e l e r	0	37	0	0	6	1	4	48
	1	0	0	0	0	1	0	1
	2	0	0	1	0	0	1	2
	3	1	0	1	0	2	0	4
	4	6	0	0	0	0	2	8
	5	6	0	0	0	1	2	9
	TOPLAM	50	0	2	6	5	9	72

Tablo : 36

		Öğrenciler						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
A n n e l e r	0	31	0	1	3	2	11	48
	1	0	0	0	0	0	1	1
	2	1	0	1	0	0	0	2
	3	1	0	1	1	1	0	4
	4	5	0	0	1	0	2	8
	5	2	1	0	0	5	1	9
	TOPLAM	40	1	3	5	8	15	72

Tablo : 37

		Öğrenciler						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
B a b a l a r	0	31	0	1	3	5	10	50
	1	0	0	0	0	0	0	0
	2	0	0	2	0	0	0	2
	3	4	0	0	0	0	2	6
	4	1	0	0	1	2	1	5
	5	4	1	0	1	1	2	9
	TOPLAM	40	1	3	5	8	15	72

Magazin Haber Programları

Tablo : 38

		Babalar						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
A n n e l e r	0	56	1	0	0	3	3	63
	1	0	0	0	0	0	0	0
	2	0	0	0	0	0	0	0
	3	1	0	0	0	1	0	2
	4	3	0	0	0	0	1	4
	5	2	0	0	0	0	1	3
	TOPLAM	62	1	0	0	4	5	72

Tablo : 39

		Öğrenciler						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
A n n e l e r	0	56	1	0	2	1	3	63
	1	0	0	0	0	0	0	0
	2	0	0	0	0	0	0	0
	3	0	0	1	0	1	0	2
	4	3	0	0	0	1	0	4
	5	2	0	1	0	0	0	3
	TOPLAM	61	1	2	2	3	3	72

Tablo : 40

		Öğrenciler						
		0	1	2	3	4	5	TOPLAM
B a b a l a r	0	53	1	2	1	2	3	62
	1	1	0	0	0	0	0	1
	2	0	0	0	0	0	0	0
	3	0	0	0	0	0	0	0
	4	2	0	0	1	1	0	4
	5	5	0	0	0	0	0	5
	TOPLAM	61	1	2	2	3	3	72

Soru: Çocuğunuzla birlikte televizyon seyretmenizin sizinle çocuğunuz arasındaki bağı kuvvetlendirdiğine

Tablo: 41

Babalar

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Karşıyım	Kesinlikle Katılmıyorum	TOPLAM
Kesinlikle Katılıyorum	5	3	4	1	0	13
Katılıyorum	5	21	4	2	0	32
Kararsızım	2	8	6	2	0	18
Karşıyım	0	4	0	1	2	7
Kesinlikle Katılmıyorum	0	2	0	0	0	2
TOPLAM	12	38	14	6	2	72

Soru: Televizyon seyretmenin çocukların kişiliklerinin gelişmesinde oynadığı rol

Tablo: 42

Babalar

	Çok Önemli	Oldukça Önemli	Kararsızım	Önemli Değil	Hiç Önemli Değil	TOPLAM
Çok Önemli	13	13	0	2	0	28
Oldukça Önemli	7	18	1	3	1	30
Kararsızım	1	4	1	0	0	6
Önemli Değil	0	5	1	2	0	8
Hiç Önemli Değil	0	0	0	0	0	0
TOPLAM	21	40	3	7	1	72

EK-3 : Aynı Soruya Verilen Yanıtlara İlişkin Anne-Baba Çifti Arasındaki Uyuşumu Gösteren Tartılandırılmamış Kappa İndeksleri ve Anlamlılık Düzeyleri

Sorular	κ	s_{κ}	Anlamlılık Düzeyi $\alpha = 0.05$
Çocuğunuz istediği zaman TV'yi açabilir mi?	0,636	0,278	2,29>1,64
Televizyonun çocuğunuza vermek istediğiniz terbiye ve eğitim anlayışına katkısı oluyor mu?	0,231	0,157	1,47<1,64
Çocuğunuzun hafta içi ve/veya hafta sonu televizyon seyretmesi derslerindeki başarısına engel oluyor - olmuyor	0,472	0,118	4>1,64
Çocuğunuz isteyerek seyrettiği televizyon programlarından etkileniyor - etkilenmiyor	0,344	0,182	1,89>1,64
Çocuğunuz TV seyretme alışkanlığından memnun musunuz?	0,382	0,119	3,21>1,64

EK-4 : Aynı Soruya Verilen Yanıtlara İlişkin Anne-Öğrenci ve Baba - Öğrenci Çiftleri Arasındaki Uyuşumu Gösteren Tartılandırılmamış Kappa İndeksleri ve Anlamlılık Düzeyleri

Sorular	Anne - Öğrenci		Baba - Öğrenci	
	κ s_{κ}	Anlamlılık Düzeyi $\alpha =0,05$	κ s_{κ}	Anlamlılık Düzeyi $\alpha =0,05$
Çocuğunuzun hafta içi ve/veya hafta sonu televizyon seyretmesi derslerindeki başarısına engel oluyor - olmuyor (Hafta içi ve/veya hafta sonu televizyon seyretmeniz derslerinizdeki başarınıza engel oluyor - olmuyor)	0,278 0,113	2,46>1,64	0,167 0,118	1,42<1,64
Çocuğunuz isteyerek seyrettiği televizyon programlarından etkileniyor - etkilenmiyor (İsteyerek seyrettiğim televizyon programlarından etkileniyorum - etkilenmiyorum)	0,258 0,159	1,62<1,64	0,068 0,163	0,42<1,64

EK-5: Aynı Soruya Verilen Yanıtlara İlişkin Anne-Baba Çifti Arasındaki Uyuşumu Gösteren Tartılandırılmış Kapma İndeksleri ve Anlamlılık Düzeyleri

Sorular	κ_w	s_{κ_w}	Anlamlılık Düzeyi $\alpha = 0,05$
*Çocuğunuz genellikle hafta içinde hangi saatte yatar?	0,601	0,091	6,60>1,64
*Televizyonun hafta içinde evde kapanış saati	0,455	0,132	3,45>1,64
Çocuğunuzun seyretmek için en çok tercih ettiği programlar			
Haberler	0,508	0,221	2,30>1,64
Spor yayınları	0,497	0,133	3,74>1,64
Eğitici-tanıtıcı, belgesel filmler	0,527	0,117	4,50>1,64
TV'de sinema (Türk filmi)	0,185	0,108	1,71<1,64
TV'de sinema (Yabancı film)	0,381	0,117	3,26>1,64
Yerli/Yabancı müzik eğlence programları	0,149	0,212	0,70<1,64
Çizgi filmler	0,237	0,111	2,14>1,64
Yarışma programları	0,157	0,140	1,12<1,64
Magazin-haber programları	0,212	0,789	0,27<1,64
Çocuğunuzla birlikte televizyon seyretmeniz sizinle çocuğunuz arasındaki bağı kuvvetlendirdiğine kesinlikle katılıyorum	0,209	0,102	2,05>1,64
kesinlikle karşıyım			
Televizyon seyretmenin çocukların kişiliklerinin gelişmesinde oynadığı rol çok önemli	0,228	0,103	2,21>1,64
hiç önemli değil			

* Eşit aralıklı ölçekle hazırlanmış sorulardır.

EK-6 : Aynı Soruya Verilen Yanıtlara İlişkin Anne-Öğrenci ve Baba-Öğrenci Çiftleri Arasındaki Uyuşumu Gösteren Tartılandırılmış Kappa İndeksleri ve Anlamlılık Düzeyleri

Sorular	Anne - Öğrenci			Baba - Öğrenci		
	κ_w	s_{κ_w}	Anlamlılık Düzeyi $\alpha = 0,05$	κ_w	s_{κ_w}	Anlamlılık Düzeyi $\alpha = 0,05$
*Çocuğunuz genellikle hafta içinde hangi saatte yatar? (Hafta içi saat kaçta yatıyor sunuz?)	0,484	0,105	4,61>1,64	0,523	0,120	4,36>1,64
Çocuğunuzun seyretmek için en çok tercih ettiği programlar (En çok severek seyrettiğiniz programlar)						
Haberler	0,126	0,281	0,45<1,64	0,223	0,257	0,87<1,64
Spor yayınları	0,297	0,154	1,93>1,64	0,451	0,129	3,50>1,64
Eğitici-tanıttıcı, belgesel filmler	0,142	0,167	0,85<1,64	0,141	0,164	0,86<1,64
Türk filmi	0,217	0,095	2,28>1,64	0,068	0,116	0,59<1,64
Yabancı film	0,261	0,126	2,07>1,64	0,181	0,132	1,37<1,64
Yerli/yabancı, müzik-eğlence programları	0,209	0,189	1,15<1,64	0,058	0,199	0,29<1,64
Çizgi filmler	0,156	0,112	1,39<1,64	0,100	0,111	0,90<1,64
Yarışma programları	0,125	0,134	0,93<1,64	0,129	0,129	1,00<1,64
Magazin-haber programları	0,153	0,235	0,65<1,64	0,064	0,228	0,28<1,64

* Eşit aralıklı ölçekle hazırlanmış sorulardır.

EK-7 : Anne-Baba-Öğrenci Üçlü Grubundan Bir Sorunun Aynı veya Farklı Şıklarını Benimseyen Anne, Baba, Öğrenci Sayılarını ve Marjinal Toplamlarını Gösteren Şekiller

TV Seyretmenin Öğrencinin Derslerindeki Başarısına Engel Olup-Olmadığı Sorusuna Anne-Baba-Öğrenci Üçlü Grubunca Verilen Yanıtlara İlişkin Frekanslar

$$\begin{array}{ll} n_{111} = 20 & n_{211} = 6 \\ n_{112} = 4 & n_{212} = 6 \\ n_{121} = 5 & n_{221} = 15 \\ n_{122} = 2 & n_{222} = 14 \end{array}$$

		Öğrenciler			
		2	1	20	16
A n n e l e r	1	26	10	25	20
	2	12	29	21	
		Babalar			

Şekil-1: TV seyretmenin Öğrencinin Derslerindeki Başarısına Engel Olup-Olmadığı Sorusuna Verilen Yanıtlara İlişkin Anne-Baba-Öğrenci Grubun Marjinal Toplamlarının Gösterimi

Öğrencinin İsteyerek Seyrettiği TV Programlarından Etkilenip-Etkilenmediği Sorusuna Anne-Baba-Öğrenci Üçlü Grubunca Verilen Yanıtlara İlişkin Frekanslar

$$n_{111} = 3$$

$$n_{211} = 1$$

$$n_{112} = 3$$

$$n_{212} = 5$$

$$n_{121} = 4$$

$$n_{221} = 11$$

$$n_{122} = 4$$

$$n_{222} = 41$$

Anneler	Öğrenciler		Babalar
	1	2	
1	1 6	2 8	7 46
2	6 6	52 12	12 46
	2 4	8 15	7 46

Şekil-2: Öğrencinin İsteyerek Seyrettiği TV Programlarından Etkilenip-Etkilenmediği Sorusuna Verilen Yanıtlara İlişkin Anne-Baba-Öğrenci Grubun Marjinal Toplamlarının Gösterimi

Çocuğunuzun Seyretmek İçin En Çok Tercih Ettiği Programların (En Çok Severek Seyrettiğiniz Programlar) Anne-Baba-Öğrenci Üçlü Grubunca Sıralanmasına (1'den 5'e Kadar Sıra Numarası Veren/Vermeyen) İlişkin Frekanslar

Haberler

$n_{000} = 57$	$n_{222} = 1$	$n_{013} = 1$	$n_{005} = 1$	$n_{200} = 1$
$n_{430} = 2$	$n_{004} = 3$	$n_{023} = 1$	$n_{400} = 1$	$n_{040} = 1$
$n_{443} = 1$	$n_{050} = 1$	$n_{002} = 1$		

		Öğrenciler																					
		5	4	3	2	1	0																
		1	3	0	1	0	59	0	1	2	3	4	5	59	0	1	0	0	0	0	0	0	0
		0	62	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		4	1	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Babalar																					
A																							
n																							
n																							
e																							
l																							
e																							
r																							

Şekil-4. : En Çok Tercih Edilen Programlardan Haberlere Verilen Sıra Numaralarına İlişkin Anne-Baba-Öğrenci Grubun Marjinal Toplamlarının Gösterimi

Spor Yayınları

$$\begin{aligned}
 n_{000} &= 400 & n_{004} &= 1 & n_{035} &= 1 & n_{014} &= 1 & n_{330} &= 1 & n_{130} &= 1 & n_{500} &= 3 & n_{504} &= 1 \\
 n_{210} &= 1 & n_{220} &= 1 & n_{002} &= 1 & n_{510} &= 1 & n_{111} &= 5 & n_{115} &= 1 & n_{321} &= 1 & n_{123} &= 1 \\
 n_{214} &= 1 & n_{121} &= 1 & n_{131} &= 1 & n_{511} &= 1 & n_{343} &= 1 & n_{232} &= 1 & n_{334} &= 1 & n_{234} &= 1 \\
 n_{225} &= 1 & n_{254} &= 1 & n_{445} &= 1 & & & & & & & & & & &
 \end{aligned}$$

Öğrenciler

	5	0	1	1	1	1	0	
	4	2	2	0	2	0	1	1
	3	0	0	1	0	1	0	2
	2	1	0	0	1	0	0	1
	1	0	6	2	1	0	0	3
	0	43	2	1	2	0	0	0
A	0	0	1	2	3	4	5	40
n	1	42	1	0	1	0	0	7
n	2	0	6	2	2	0	0	1
e	3	0	2	2	2	0	1	2
l	4	0	0	1	2	1	0	1
c	5	0	0	0	0	1	0	0
r		4	2	0	0	0	0	4

Babalar

Şekil-5. : En Çok Tercih Edilen Programlardan Haberlere Verilen Sıra Numaralarına İlişkin Anne-Baba-Öğrenci Grubun Marjinal Toplamlarının Gösterimi

TV'de Sinema (Türk Filmi)

$n_{000} = 8$	$n_{311} = 1$	$n_{002} = 2$	$n_{512} = 1$	$n_{024} = 1$	$n_{025} = 1$	$n_{331} = 1$	$n_{320} = 1$
$n_{330} = 1$	$n_{111} = 1$	$n_{335} = 1$	$n_{244} = 1$	$n_{030} = 2$	$n_{430} = 1$	$n_{322} = 1$	$n_{040} = 2$
$n_{304} = 1$	$n_{140} = 1$	$n_{050} = 1$	$n_{310} = 1$	$n_{112} = 1$	$n_{450} = 1$	$n_{525} = 1$	$n_{333} = 3$
$n_{355} = 1$	$n_{423} = 1$	$n_{032} = 1$	$n_{235} = 1$	$n_{502} = 1$	$n_{231} = 1$	$n_{121} = 1$	$n_{141} = 1$
$n_{225} = 1$	$n_{233} = 1$	$n_{420} = 1$	$n_{434} = 1$	$n_{421} = 1$	$n_{042} = 1$	$n_{020} = 1$	$n_{445} = 1$
$n_{340} = 1$	$n_{451} = 1$	$n_{433} = 1$	$n_{022} = 1$	$n_{504} = 1$	$n_{004} = 1$	$n_{242} = 2$	$n_{315} = 1$
$n_{432} = 1$	$n_{523} = 1$	$n_{520} = 1$	$n_{005} = 1$	$n_{211} = 1$	$n_{113} = 1$	$n_{221} = 2$	$n_{332} = 1$
$n_{413} = 1$	$n_{220} = 1$						

		5	1	1	3	2	1	1			
		4	3	0	1	1	1	0	2		
Öğrenciler		3	0	2	2	5	0	0	2 0		
		2	2	2	2	4	3	0	0 0		
		1	0	3	4	2	1	1	5 1		
		0	8	1	5	4	4	2	0 1 1 1 3		
A	0	0	1	2	3	4	5	14	3	2	
	1	0	3	1	0	2	0	1	4	2	
	2	0	1	4	3	3	0	1	2	1	
	3	1	3	2	7	1	1	4	2	2	
	4	0	1	3	4	1	2	4	0	1	
	5	2	1	3	0	0	0	1	1	1	
		Babalar						14	3	2	3

Şekil-7. : En Çok Tercih Edilen Programlardan Türk Filmine Verilen Sıra Numaralarına İlişkin Anne-Baba-Öğrenci Grubun Marjinal Toplamlarının Gösterimi

Yerli/Yabancı, Müzik-Eğlence Programları

$$\begin{aligned}
 n_{000} &= 45 & n_{004} &= 2 & n_{545} &= 1 & n_{030} &= 1 & n_{005} &= 4 & n_{500} &= 2 & n_{355} &= 1 \\
 n_{403} &= 1 & n_{050} &= 5 & n_{003} &= 2 & n_{305} &= 1 & n_{330} &= 1 & n_{040} &= 1 & n_{020} &= 1 \\
 n_{400} &= 2 & n_{300} &= 2 & & & & & & & & & & &
 \end{aligned}$$

Öğrenciler

Anne-Babalar	Öğrenciler						53	0	0	0	0	1	0
	0	1	2	3	4	5							
0	0	1	2	3	4	5	53	0	0	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	3	0	0	1	0	1	3	0	0	0	0	0	0
4	3	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
5	2	0	0	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0

Babalar

Şekil-9. En Çok Tercih Edilen Programlardan Yerli/Yabancı, Müzik-Eğlence Programlarına Verilen Sıra Numaralarına İlişkin Anne-Baba-Öğrenci Grubun Marjinal Toplamlarının Gösterimi

EK-8 : Aynı Soruya Verilen Yanıtlara İlişkin Anne-Baba-Öğrenci Arasındaki Uyuşumu Gösteren Uyuşum

İndeksleri ve Anlamlılık Düzeyleri

Sorular	Anne - Baba - Öğrenci		
	K_m	$s_{\kappa m}$	Anlamlılık Düzeyi $\alpha = 0,05$
* Çocuğunuz genellikle hafta içinde hangi saatte yatar? (Hafta içi saat kaçta yatıyor sunuz?)	0,53	0,22	2,46>1,64
**Çocuğunuzun seyretmek için en çok tercih ettiği programlar (En çok severek seyrettiğiniz programlar)			
Haberler	0,16	3,86	0,04<1,64
Spor yayınları	0,26	1,41	0,19<1,64
Eğitici-tanıtıcı, belgesel filmler	0,47	0,54	0,87<1,64
TV'de sinema (Türk filmi)	0,16	1,01	0,16<1,64
TV'de sinema (Yabancı film)	0,54	1,19	0,46<1,64
Yerli/yabancı, müzik-eğlence programları	0,35	0,62	0,57<1,64
Çizgi filmler	0,25	1,14	0,22<1,64
Yarışma programları	0,21	0,53	0,40<1,64
Magazin-haber programları	0,35	0,80	0,44<1,64
Çocuğunuzun hafta içi ve/veya hafta sonu televizyon seyretmesi derslerindeki başarısına engel oluyor - olmuyor (Hafta içi ve/veya hafta sonu televizyon seyretmeniz derslerinizdeki başarınıza engel oluyor - olmuyor	0,287	0,157	1,82>1,64
Çocuğunuz isteyerek seyrettiği televizyon programlarından etkileniyor - etkilenmiyor (İsteyerek seyrettiğim televizyon programlarından etkileniyorum - etkilenmiyorum	0,334	0,239	1,40<1,64

* Eşit aralıklı ölçekle hazırlanmış sorulardır.

** Sıralayıcı ölçekle hazırlanmış sorulardır.

KAYNAKLAR DİZİNİ

- AYHAN, Ö., 1985, Magnitude and Pattern of Response Variance in Sample Surveys, Nüfus Etüdüleri Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- BAILEY, K.D., 1982, Methods of Social Research, Macmillan Publishing Co. Inc., New York.
- BERDIE, D.R. - ANDERSON, J.F., 1974, Questionnaires: Design and Use, The Scarecrow Press, Inc. Metuchen.
- CANTRIL, H., 1947, Gauging Public Opinion, Princeton University Press, London.
- CARMINES, E.G. - ZELLER, R.A., 1979, Reliability and Validity Assessment, Sage Publications, Beverly Hills, London.
- COHEN, J., 1968, Weighted Kappa: Nominal Scale Agreement With Provision For Scaled Disagreement or Partial Credit, Psychological Bulletin, Vol. 70, No. 4.
- ÇÖMLEKÇİ, N., 1990, Bilimsel Araştırmalar ve Düşünmenin Vazgeçilmez Bir Aracı Olarak İstatistiksel Yöntem, Anadolu Üniversitesi Afyon İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yıllığı, A.Ü.Basımevi, Eskişehir.
- ÇÖMLEKÇİ, N., 1989, Temel İstatistik İlke ve Teknikleri, Bilim Teknik Yayınevi, Eskişehir.
- DAGNELİE, P., 1973, Theorie et Methodes Statistiques, Vol. 1, Belgique.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

- FLEISS, J.L., 1971, Measuring Nominal Scale Agreement Among Many Raters, Psychological Bulletin, Vol. 76, No. 5.
- FORCESE, D.P. - RICHER, S., 1973, Social Research Methods, Prentice Halls, Inc. Englewood Cliffs, New Jersey.
- GUILFORD, J.P. - FRUCHTER, B., 1973, Fundamental Statistics in Psychology and Education, Mc Graw Hill Book Company, New York.
- HONVILLE, G. - JOWELL, R., 1980, Survey Research Practice, Heinemann Educational Books Ltd, London.
- LIGHT, R.J., 1971, Measures of Response Agreement For Qualitative Data: Some Generalizations and Alternatives, Psychological Bulletin, Vol. 76, No. 5.
- MACDONALD, A.L. - SIMPSON, P.M. - WHITFIELD, A.M., 1978, An Assessment of The Reliability of The Indonesia Fertility Survey Data, Scientific Reports, International Statistician Institute, No. 3.
- MOSER, C.A. - KALTON, G., 1971, Survey Methods in Social Investigation, Heinemann Educational Books Ltd., London.
- ODABAŞI, Y., 1986, Tüketici Davranışı, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- ÖNGEL., E., 1980 Araştırmacılar İçin Kimi İstatistiksel Teknikler, Yüksek Teknik Öğretmen Okulu Matbaası, Ankara.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

PLATEK, R., 1985, Some Important Issues in Questionnaire Development
Journal of Statistics, Sweden, Vol. 1., No. 2

SENCER, M - SENCER, Y., 1978, Toplumsal Araştırmalarda Yöntembilim,
Türkiye ve Orta Doğu Anne İdaresi Enstitüsü, Doğan Basımevi,
Ankara.

SERPER, Ö - GÜRSAKAL, N., 1989, Araştırma Yöntemleri, Filiz Kitabevi,
İstanbul.

SHEATSLEY, P.B., 1983, Handbook of Survey Research, University of
Massachusetts, New York.

SIEGEL, S., 1977, Davranış Bilimleri İçin Parametrik Olmayan İstatistikler
(Çev. Y.TOPSEVER), Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

WEISBERG, H.F. - BOWEN, B.D., 1977, An Introduction to Survey Research
and Data Analysis, Arizona State University.

WIMMER, R.D. - DOMINICH, R.J. , 1983, Mass Media Research, Wadsworth
Publishing Company Belmont, California.